

Poziv svetovnemu združništvu!

Mednarodna združna zveza je razposlala vsem združnim ustanovam sledeči poziv:

„V tem usodepolnem času, v katerem je človeštvo bolj kot kdaj v zadnjih dvajsetih letih ogroženo z izbruhom nove krvave svetovne vojne, se Mednarodna združna zveza ponovno obrača z apelom na 70 milijonov združnikov, ki so včlanjeni v njenih vrstah, in na milijone združnikov, ki so združeni v drugih organizacijah, da sedaj in z doslej še ne doseženo koncentracijo svoje volje zastavijo vse sile svojega prepričanja, vso svojo moč kot državljani, vso težo svojih združnih organizacij in ves moralni vpliv združnih idealov, da nasprotnikom svetovnega miru preprečijo izzvati svetovni konflikt, ki bi upropastil milijone ljudi in uničil v velikem obsegu samo človeško kulturo.

Združni pokret, ki ga zastopamo, ne pozna nobenih mej, nobenih razlik barve, rase in religije. Njegov gospodarski sistem vsebuje bitne elemente na pravičnosti zasnovanega gospodarstva, na katerih se lahko zgradi industrija in svetovna trgovina, in po katerih se naravna bogastva in njih izraba lahko porazdeli v skladu s potrebami človeštva. Ta sistem je bil skorajda v vseh državah sveta, kjerkoli obstoja urejeno gospodarsko življenje, preizkušen. Zadostovalo bo, če za sedaj poudarimo, da zamorejo veliko število prič in izdatni, dokumentirani rezultati njegove popolne uspehe dokazati.

Program in delo Mednarodne združne zveze ne pozna nobenih razlik med političnimi strankami ali veroizpovedmi. Zveza zagovarja vseobsegajoče bratstvo, pravičnost, svobodo in mirno sožitje celokupne človeške družbe.

Združniki in združne organizacije imajo prav sedaj možnost, da svoje zahteve za doseg elementarnih pravic družbe in naših velikih idealov v celem obsegu mobilizirajo. Odgovorna naloga združnikov vsega sveta je, da podprejo vse ukrepe in vsa sredstva in da pred vso javnostjo zagovarjajo vse, karkoli bi moglo prispevati k temu, da se svetovni dogodki usmerijo s potov razdejanja na pot pameti, medsebojnega razumevanja in prijateljstva med vsemi narodi.

Zadružniki se pozivajo, da smatrajo te naloge ne samo kot sredstvo za odstranitev sedanje krize, ne samo kot izhod iz grozeče nevarnosti, temveč naj te naloge izpolnijo kot dokončni korak na potu k uresničenju prava, pravičnosti in svobode med narodi, ki edino zamorejo napredek človeštva in mir na svetu zavarovati.

Zadružniki sveta, vzdignite se v milijonih, znebite se vseh duhovnih pridržkov in predsodkov, ki bi mogli Vašo akcijo ovirati, zapostavite svoje gospodarske interese in se zavzemite z vso silo za skupnost narodov vseh dežel v boju za zmago pravice.“

V imenu Mednarodne zadružne zveze:

Väinö Tanner,
prezident.

Henry J. May,
generalni sekretar.

Povpraševanje (potrošnja) konsumentov in njih kupna moč

(Nadaljevanje in konec iz šte. 6).

Do enakega zaključka pridemo v poedinih državah, če primerjamo prejemke posameznih socialnih skupin. Ob primerjanju reprezentativnih družinskih proračunov bomo ugotovili, da bo z zvišanjem ali znižanjem vseh prejemkov — dohodkov — družine, doživela lestvica potrebščin družine zelo pomembne spremembe. Pruski statistik Ernest Nagel je na podlagi zelo skrbnega preučevanja družinskih proračunov ugotovil, da izdajajo družine, če se dohodki zvišajo, manjši odstotek za živila, enak odstotek za najemnino (stanovanje), kurjavo, luč in obleko, a izdatno višji odstotek za razne druge stvari. Raziskava, ki so jo pred kratkim napravili v Ameriki, je pokazala, da se je pri zvišanju vseh prejemkov družine od letnih f. št. 1000 — na f. št. 5000 znižal odstotek izdatkov za živila od 40·4 na 19·4%, le malenkostno so se znižali izdatki za stanovanje od 28·1 na 26·4% in za obleko od 12·4 na 11·2%, dočim so se pa izdatki za luksuzne predmete, potovanja, zabave itd. zvišali od 12·4 na 26·5 odstotkov. To preučevanje družinskih budžetov upravičuje sklep, da se struktura porabe — potrošnje pri posameznih socialnih skupinah zelo menjava in da se da nanjo v večjem ali manjšem obsegu vplivati.

b) Kolebanja potrošnje ob raznih tržnih položajih (konjunkturah).

Preučevanje statistične strukture potrošnje osvetljuje samo eno, čeprav važno plat problema. Nič manj odločilnega pomena niso silo-kazni (dinamični) činitelji in med njimi oni, ki nastajajo iz kolebanja

trgovstva. Trg za potrošnja blaga čuti učinke gospodarske depresije zadnji in tudi poslednji pokaže določene znake zboljšanja. Pod prilikami poovinkaste proizvodnje kapitalističnega gospodarstva, v katerem je ločena naprava predmetov potrošnje od ostalih stopenj izdelovanja po dolgi vrsti postranskih industrij, se čutijo učinki znižanih prejemkov ljudi, ki dobivajo mezde in plače, na trgu potrošnih predmetov šele kasneje in skrčitev prometa trgovine na drobno ne nastane v prvem, temveč šele v enem poznejših stadijev, kot je to primer v prejšnjih stadijih proizvodnje. Utesnitev porabe mora seveda slediti padcem cen in prejemkov, ali se to zgodi šele, ko je gospodarska krivulja dosegla najnižjo stopnjo depresije. V početnih stadijih depresije ostane potrošnja skoro neizpremenjena in skrčitev, ki se pojavi v kasnejših stadijih se poraja neenakomerno pri neobhodno in pri neobhodno potrebnih premetih in služnostih. Kar se tiče prve skupine, ne spremlja zmanjšanja vrednosti istočasno tudi količinsko pomanjšanje. Povpraševanje po hrani — živežu in stanovanju je neprožno, morejo pa začeti potrošači dajati izvestnim vrstam živil prednost pred drugimi. Nasprotno pa učinkuje zmanjšanje kupne moči neposredno in močno na povpraševanje po neobhodno potrebnem blagu. Do gotove stopnje se da to razjasniti z bistvom — naravo moderne potrošnje — povpraševanje po blagu. Cenijo, da sestoji v važnejših industrijskih državah 25% industrijske proizvodnje iz blagov, po katerih povprašujejo potrošači tako nestalno (poraba ima tako nestabilno bazo), da to v časih gospodarske depresije prav resno ogroža gospodarsko življenje v državi. Nakupi avtomobilov, radijskih aparatov, kožuhov, drugih oblek, pohištva, oprave in opreme, luksuznih in polluksuznih predmetov se prav posebno utesnijo (omejijo). Gospodarsko okrevanje šele napravi potrošača zopet dovetnega za ponudbe proizvajalca, v vmesnih stadijih gospodarskega okrevanja se pa spravljajo na trg novi predmeti in zboljšanje vrste že znanih zavarovalnih znamk in potrošač se potemtakem vzpodbuja k nakupu.

Moremo zato reči, da medtem ko traja konjunktura (med ciklusom konjunktore) v visoki meri zavisi vloga potrošača od njegovih prejemkov in njegove kupne moči. On utesni svoje izdatke drastično in začne dajati brezpogojno potrebnim predmetom prednost pred nebrezpogojno potrebnimi stvarmi šele ko zahteva to njegova kupna moč, in šele takrat začne zopet kupovati, ko se bliža zvišanje cen. Če hočejo povzročiti, da bo začel potrošač tvorno (aktivno) ravnati, morajo biti kolebanja gospodarske krivulje brezpogojno zelo značilna.

Ko oblikuje svojo proizvodnjo in prodajalno politiko, mora upoštevati proizvajalec ves kompleks vplivov okolja, če hoče svoje proizvode dobičkanosno prodati. V gospodarskem procesu postane pa

prodajna politika sama mogočen činitelj v načinu (metodi), kako se preokrene potrošnja v drugo smer.

Na potrošnjo potrošača se more vplivati na razne načine. Omenjamo le sledeče: a) varovalne znamke in vrste blaga, ki jih proizvajalci na osnovi priznanih patentov pogosto monopolizirajo, b) ravnanja (manipulacije) s cenami, ki izkoriščajo običajne stare predsodke, ki jih imajo skupine ljudi in posamezniki ali ki zastrejo ceno — vrednost s tem, da se manipulira z značajem, kvaliteto ali kvaliteto blaga, c) načini (sistemi) plačevanja, č) privržki, darila in kuponi, ki apelirajo na željo potrošača: „nekaj zastonj dobiti“, d) moderna reklama, e) kupčijske zvijače — izkoriščanje potrošačeve nevednosti kot: neosnovane cene za patentovana zdravila, varovalne znamke, ki premotijo, zbegajo itd.

V splošnem se lahko reče, da je potrošač, ker ne pozna zanesljivih meril in metod za ugotovitev kakovosti robe, pogosto popolnoma brezmočen. Ves aparat zasebnokapitalističnega gospodarstva za preučevanje in doumevanje tega, po čemer potrošač povprašuje, kaj potrošač kupuje, rabi, ni usmerjen na to, da zadovolji in ustreže pravim, resničnim in pametnim potrebam potrošača, temveč da zasledi najslabše točke v vrsti njegovih potreb, da ga napoti kupiti blago, katero more industrija izdelovati z visokim dobičkom.

III. Organizacija in ustvaritev (določevanje) potrošnje konsumentov ter naloga združništva.

Celo v obstoječem sistemu prodaje je ob sebi umevno, da nazadnje želje — zahteve potrošačev določijo, kako se uporabljajo produktivne sile. Ali to se zgodi na tako nezadovoljiv način in s tako visokimi stroški tako za potrošača kot za občestvo kot celoto, da je postalo vprašanje organizacije potrošnje jedrišče gospodarske novoorganizacije družbe. Prispevek, ki ga more združništvo prispevati k rešitvi tega problema, je velikega pomena.

Večina individualističnih nacionalnih ekonomov priznava nadrejenost (supremacijo) potrošača, smatra pa, da je aparat konkurence tržišč s stališča potrošačev najprimernejša organizacija posredništva blaga, seveda s predpostavko, da se učinkovanje monopolističnih sil zniža na najmanjšo izmero. Manjšina, zlasti ameriških narodnih gospodarstvenikov, ki isto predpostavljajo, se pa nagiblje k mnenju, da se dajo zlorabe (razvade), ki izhajajo iz moderne organizacije tržišč in so ji svojstvene, čeprav ne povsem izločiti, pa vsaj na prav znatno mero zmanjšati s tem, da se uvedejo in popularizirajo potrošni standardi v obliki splošno priznanih standardov in zaščitnih znamk, da se ustanavljajo trgovske agenture, ki naj jamčijo za kvaliteto in

ceno blagovnih predmetov in končno, da se ustvarijo posebne ustanove in izdajajo objave (publikacije), za razširjanje koristnih navodil (poukov) za vzgajanje modernih potrošačev. Ali moremo potrošaču na tak način učinkovito pomagati? Uvaževati moramo, da ne more pri obstoječih odnosih moderne množstvene proizvodnje in množstvene prodaje nikaka oblika kontrole, ki jo organizirajo in izvajajo zunaj stoječi činitelji, učinkovito (občutno) preprečiti, da ne bi proizvajalec, če se nudi priložnost zato, zlorabno ravnal s cenami, prostornino in kakovostjo blaga, dokler more nastroj razpoložljive reklame napotiti potrošača k nakupu.

Ravno ustrojna (organska) sposobnost združenstva za voditev gospodarskega procesa s stališča potrošača je Charlesa Gida, ki je združil čut mišljenja izvrstnega narodnega gospodarstvenika z bojovito duševnostjo socialnega reformatorja, napravila strastnega zagovornika združenstva. Kar se tiče vplivanja na potrošnje konsumenta, moremo smatrati pomen združnega pokreta kot več ali manj pasivno ustanovo za posredništvo blaga v kapitalistični družbi, ali za aktivnega in konstruktivnega činitelja v uravnavanju potrošnje. V svoji lastnosti blagovne posredovalke mora nuditi združenstvo, če hoče biti zmožno tekmovanja, potrošaču isto blago — zlo moderno množstvene proizvodnje — kot zasebnokapitalistično gospodarstvo in uporabljati tudi veliko njegovih trgovskih in propagandnih metod. Pa celo v tej pasivni lastnosti ne igra združenstvo nepomembne vloge, ker otežkoča stvoritve trgovskih monopolov v obliki trustov in kartelov, in ker skuša v sistemu monopolistične konkurence dobavljati blago po primernih (pravih) cenah.

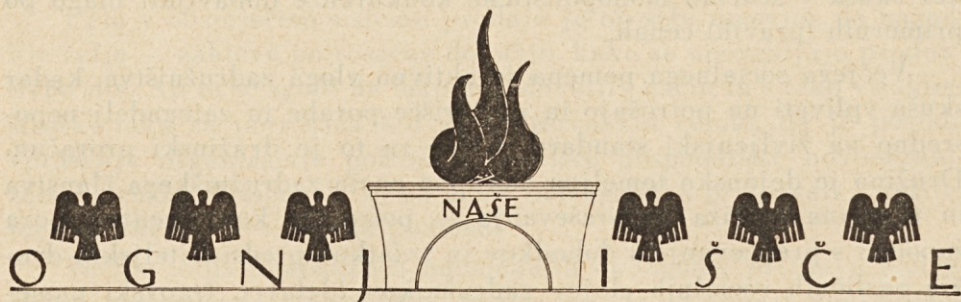
Večjega socialnega pomena je aktivna vloga združenstva, kadar skuša vplivati na potrošnje in na torišče porabe in zategadelj neposredno na življenjski standard. Ključ za to je družinski proračun. Družina je dejansko temeljna nakupna enota združenškega članstva in razumna analiza povpraševanja — potrošnje konsumentov mora započeti s preučevanjem dohodkov in izdatkov predstaviteljskih družin različnih socialnih slojev združenikov (delavci, trgovski nameščenci, državni nastavljenici itd.), združenim z razborom činiteljev okolja, ki določajo lestvico vrst potrebščin združno organiziranih potrošačev. Sedanja sestava družinskih proračunov pa daje le temelj, na katerem je možno izdelati vzorčne proračune. Združna politika se mora zaradi tega osredotočiti na to, da preokrene potrošnje v drugo smer s tem, da ustvarja nove vrste potrebščin in, kjer je potrebno, mora prepričati potrošače, da prevrednotijo stare ceno — vrednote. V okviru dane kupne moči družine more združenstvo ustrojno vplivati na način življenja, na standard vedenja — obnašanja, samood-

ločbe in na umetniški okus, ki se izraža v obleki, pohištvu, v vsem domačem gospodarstvu kakor tudi v tem, kako člani svoj prosti čas uporabljajo.

*

Na kratko povzeto moremo reči, da je razvoj množstvene proizvodnje in množstvene razdelitve blaga preskrbel proizvajalnikom ogromne možnosti za vplivanje na kupca in da je povzročil velike spremembe v blagovni strukturi produkcije, da se je torišče potrošarstva sicer razširilo in da je postala lestvica vrst potrebščin v marsikaterem oziru veliko pestrejša, da se je pa dejansko utesnila pri posameznem potrošaču svoboda izbire. Poleg tega so se tako spremenili odnosi med produkcijo in porabo, da je postala kontrola potrošnje brezpogojna potreba „*conditio sine qua non*“ za koristonosno tvornost množstvene proizvodnje na debelo, in na dosego te kontrole so usmerjena sedaj prizadevanja razprodajnega aparata.

To so podatki evolucije gospodarskega sistema in polno spoznanje vsega tega, kaj vsebuje ta proces, naj bi bilo zasidrano v združniški politiki in praksi. Razen združništva ni v obstoječem gospodarskem sistemu nikake druge ustanove, ki bi mogla pretvoriti kontrolo porabe iz tvorbe za izkoriščanje omejene kupne moči milijonov, ki prejemajo mezdo in plačo, v mogočen nastroj, ki naj dvigne življenjski standard s tem, da iztrebi vsako zapravljenost, omeji nepotrebne izdatke ter racionalizira za življenje potrebno potrošno blago in služnosti.

KDO NAJ VZBUDI ZJUTRAJ ŠOLSKEGA OTROKA?

„Šest je ura, Jurček,“ je zaklicala mati v sosednjo sobo, kjer je spal njen sin. Jurček ni nič odgovoril. Čez kakih pet minut je spet rekla: „Slišiš, Jurček, kmalu bo pol sedmih.“ Jurček je molčal. Čez nekaj časa se je mati spet oglasila, zdaj nekoliko glasneje: „Jurček, si vstal?“ Iz sosed-

nje sobe je nekaj zarenčalo. Pa je mati kmalu spet ponovila: „Jurček, vstani no, vsak čas bo sedem ura.“ Renčanje v sosednji sobi se je ponovilo. „Jurček, zdaj te pa ne bom več poklicala, če takoj ne ustaneš,“ je rekla mati nekoliko jezno. Od Jurčka ni bilo to pot nobenega glasu. Jurček je bil skril glavo pod odejo. Pa pride tako okrog sedme ure mati k Jurčku.

se vsede na posteljo in reče: „Vstati moraš Jurček, sedem je že proč, zamudil boš.“ Jurček nekaj godrnja in se še bolj zviije in stisne pod odejo. Toda takole okrog pol osme ure je Jurček le na svojih nogah. Zaspan je in grdo se drži. Hitro skoči v hlače in čevlje, se po mačje umije, popije kavo, pograbi torbo in leti v šolo, ne da bi rekel materi zbogom.

Celih šest let osnovne šole in osem let gimnazije je tako ta mati vzbujala svojega sinčka-edinčka! Z nečloveško potrpežljivostjo ga je vzbujala, kakor da mu vsak dan posebej dela veliko krivico, ker ga kliče, da naj vstane. Saj pa je tudi bila velika muka za tega otroka, da je moral zjutraj vstajati. Nikoli ni šel spat z mislijo, da bo zjutraj vstal, nikoli ni imel skrbi, da bi zjutraj ne zaspal, ko bo treba v šolo. Vse te male in za otroka tako važne skrbi, je bila prevzela njegova mati. S svojo požrtvovalnostjo in slepo ljubeznijo je bila pohabila hrbtenico njegovega življenja. Z osemindesetimi leti je bila ta mati-vdova pri enem samem otroku starka. Njeni živci so bili popolnoma uničeni, nobenega veselja ni več poznala do življenja. Skrb in strah za otroka sta jo bili uničili.

Ista skrb in odgovornost se je seveda ponavljala tudi za Jurčkovo učenje. Nikoli se ta otrok ni domislil, da ima domačo nalogo. Ko pa ga je mati le prisilila, da se je vsedel k učenju, je morala z njim ponavljati po cele ure.

Zdaj je Jurček že odrasel, mati mu je umrla od same izčrpanosti. Jurček ne pride nikamor o pravem času. Pri delu ni samostojen in tudi svojega in tujega dela ne zna oceniti. Površno je napravljen, zaspan. V nadlego je sam sebi in drugim.

Tole zadevo mi je pravila prijateljica, ki je več let stanovala pri tej gospej. „Zaradi tega večnega klicanja in prigovarjanja Jurčku naj vstane, sem v nekaj let postala tako nervo-

zna, da sem odpovedala stanovanje kljub velikemu prijateljstvu, ki me je vezalo na njegovo mater,“ je rekla. „V tej hiši je življenje neznosno. Na eni strani gledati to trpinčeno mater, na drugi pa tega lenuha Jurja.“

Neki drugi, visoko naobražen gospod, ki je bil sin kmetских staršev, mi je pa pripovedoval: „Oče mi je zgodaj umrl, mati pa je hodila na dnino. Preden je odšla na delo, je skuhala kavo in jo pustila zame na štedilniku. Ko je odšla proč, me je poklicala, bil sem pa vedno že vzbujen, čeprav je bilo zgodaj. Navadil sem se bil tako. Čim je mati odšla, sem vstal, se umil, popil kavo, malo pospravil po kuhinji, ponovil nalogo in odšel v šolo. Ne spominjam se, da bi me bil enkrat samkrat kdo zbudil zjutraj. Saj ne rečem, da nisem kdaj koga prosil, da naj me zjutraj pokliče, posebno če nisem spal doma, toda ne spominjam se, da bi bil kdaj spal, ko so me prišli klicat. Skrb, da moram zjutraj vstati, me je vzbudila. Ker nisem bil nikoli navajen, da bi me bil kdo zjutraj poklical, tudi nisem nikoli nobenemu človeku zaupal, da bi me vzbudil o pravem času. Pa sem vesel, da je tako. To so stvari, ki jih mora človek opraviti vsak sam za sebe, ker so to popolnoma osebne zadeve. Jutranje klicanje nas dela samo lenuhe in nič drugega. Hvaležen sem svoji materi, da me je tako vzgojila. Še nikoli nisem zamudil nobene stvari.“

Neki kmetски človek pa mi je pravil tole: „Starši so v poletnem času hodili zgodaj na polje in mati se ni vrnila, dokler ni bilo treba kuhati kosila. Jaz sem takrat ravno začel hoditi v prvi razred. Majhen sem še bil. Zvečer mi je mati naročila, naj se dobro umijem, pojém žgance in mleko in naj grem v šolo. Na poličko pri oknu mi je postavila budilko, ki pa že davno ni več zvonila, seveda po moji zaslugi! Mati mi je pokazala, kje morajo stati kazalci, ko pride

čas da vstanem. Skrb, da ne bom zaspal, me je vzbudila najmanj pol ure prej. Budno sem zasledoval kazalce, kako so se premikali in ko so prišli na tisto točko, ki mi jo je bila označila moja mati, sem skočil iz postelje.

Uro sem znal brati, še preden sem končal prvi razred. Vstajanje mi ni nikoli prizadejalo nobenih težkoč. Če je človek tako navajen iz mladih dni, mu tudi pozneje ne dela nobenih težkoč.“

M.

Josip Štrekelj:

ZELENA.

Saj ni vrta, da bi ne gojili zelene. Gospodinje jo obračajo, ker jim služi kot dišava k raznim jedilom, koren in mlado listje pa kot solata v presnem ali vkuhanem stanju. V severnih državah sade tudi listnato zeleno, ki ne dela korena, pač pa krepko in dolgo perje. V jeseni in pozimi jo vbeljujejo (silijo) v kletih in drugih prostorih, kjer ne zmrzuje, kakor pri nas rdeči radič. Cenijo jo kot najboljšo solato. Pač čudno je, da se po kmetijskih in gospodinjških šolah tu ne uvaja!

Zeleno sejemo že v februarju pod okna v toplo gredo, zakaj seme dolgo kali in v mladosti počasi odrašča. Če pa ni take priprave, jo pa posejemo v zabojček, ki ga postavimo v hiši na toplo na okno med šipe. Čim dorastejo rastlinicam dve peresci, jih pikiramo v razdalji 5 cm, da se bolje vkorenijo in okrepijo. V maju posadimo zeleno na stalno mesto po 40 cm narazen. Gostejša saditev doprinaša droben, manj vreden pridelek. Ob sajenju pazimo, da usmerimo sadikam koreninice navzdol, zlasti pa, da jih sadimo $\frac{1}{2}$ do 1 cm višje, kakor so prej rastle. Niže posajena zelena naredi pri vrhu mnogo

korenin, koren pa zaostane v rasti; više posajena pa ustvari gladek in debel koren.

Kakor je ta povrtnina cenjena in žlahtna, potrebuje tudi najboljšo, že v jeseni globoko prekopano in za tem plitvo pognojeno zemljo. V teku julija in avgusta jo pognojimo dvakrat do trikrat s kalijevo soljo in superfosfatom, od katerih vzamemo vsakič po 1 dkg za površino 1 m². Gnojimo pa proti večeru ob deževnem vremenu, če pa takega ni, moramo prej gredo zaliti. Navedeni gnojili potrosimo po gredi med rastlinami, ali pa jih raztopimo v vodi ter s to raztopino enakomerno zalijemo po gredi. Ti gnojili pospešujeta rast in klenost korenov in zaradi tega tudi trajnost preko zime. Nikar pa ne gnojite zelene z gnojnico in s takimi umetnimi gnojili, ki vsebujejo dušik! Ta pospešujejo sicer rast listja, koren pa postanejo gobasti, ki v teku zime zginejo.

Kakor napačno gnojenje z gnojnico, se je razširila pri nas razvada, (ne vemo kdaj in od kod), da v avgustu in septembru odtrgavajo zeleni perje in odrezujejo vrhnje korenine v mnemju, da s tem početjem pospešijo rast in debelost korenov. Resnica pa je ravno nasprotno. Zaradi tega

brutalnega dela zaostanejo koreni v rašči, kar je naravna posledica, kajti ravno korenine in perje so organi rastlin, ki dovažajo in presnavljajo živež vsem njenim delom, torej pri zeleni tudi korenu. Debelenje korenov pospešimo, kakor je bilo prej povedano, da sadimo zeleno $\frac{1}{2}$ do 1 cm višje, kakor je prej rastla in pa z gnojenjem s kalijevimi in fosforinimi gnojili.

V jeseni, predno popali slana, izkoplremo zeleno in jo vzimimo v kleti v vlažni zemlji ali v pesku ali pa na prostem v zasipnicah. Pred vlaganjem v prezimovališče odstranimo

zunanje perje in pustimo le nekaj krajšega v sredini.

Izmed živalskih škodljivcev sta zeleni najbolj nevarna voluhar in struke, napadajo jo pa tudi razne glivične bolezni, najčešče rja, ki se pojavlja v septembru in dalje, ko so vlažnejši dnevi. Zaradi te bolezni perje najprej porjavi, malo za tem vsiha in rast neha. To bolezen odvrnemo, ako poškopimo zeleno z 1% brozgo modre galice in apna (karkšno rabijo vinogradniki), po enkrat v juniju, juliju in v avgustu. Ako se pa ta bolezen že pojavi, ne pomaga nobeno škropilo.

Črtomir Zorec:

Od vlaknine do tkanine

Le tisto dekle kaj velja,
ki obleko vso domačo ima!

Takih deklet ne bo več dosti najti, vsaj v naši, od tuje civilizacije tako oblizani deželici ne. Kot so se dobre, stare šege umaknile, pozabile, tako so se tudi kolovrati, preslice, statve skrile na podstrešje, da tam razpadejo, sprhne. Babice, ki so še znale presti in tkati, mro. Sinje cvetočih lanenih njiv ni več. Ceneni tovarniški izdelki so preplavili svet. Medtem, ko smo poznali včasih, vsaj v naših krajih, le platneno, t. j. laneno in volneno oblačilo, so razvoj, promet z daljnimi deželami in novi izumi vrgli na trg in v splošno uporabo nešteto novih vrst tkanin iz najrazličnejših surovin. Zato lahko tisti vrstici obrnemo „da le tisto dekle kaj velja, ki vsaj tkanine vse pozna!“

A je že tako, da stvari, ki so nam najbližje, najmanj poznamo. Katera gospodinja, posebno mlada, še ni bila osleparjena, ko je kupovala ničvredno blago, verujoč kramarjevi hvali, da dobi „čisto, garantirano volneno tkanino“? Ali, ko je kupovala škrobljeno bombaževino v trdnem prepričanju, da je to pravo laneno platno? Posebno

moškim, ki morajo sami iti v trgovine, rado spodleti pri nakupu, za ceno dobrega kupijo slabo. Naučiti razlikovati tkanine po vrednosti surovin, iz katerih so tkane, to bi bil prvi namen teh vrstic. Drugi smoter pa bi bil, seznaniti se s potjo, ki jo napravi naša obleka in naše perilo, preden pride do nas. Dolga dolga je ta pot! Od avstralskih pust in z ameriških plantaž! Ali moreš slutiti, koliko solz in trpljenja je vtkanega v blago, ki nam služi iz dneva v dan, v obleko, v kateri hodimo od veselja do veselja? V enem samem metru surove kotenine se staplja toliko znoja ameriškega črnca, ki v najbolj vročem soncu obira kosmiče z bombaževca, s solzami, skrbmi in bedo naših delavskih deklet, stoječimi iz dneva v dan pri železnih statvah v mračnih in prašnih tekstilnih tovarnah. Ali veš, koliko truda, dela in napora zahteva ta pot z daljnih plantaž preko morij v Hamburg ali Bremen, od tod v predilnice, tkalnice in belilnice, skozi trgovine, do nas?

Moralo je biti davno pred našim štetjem, ko je človek pričel presti vlakna v niti in iz teh tkati blago. Že najstarejše egipčanske mumije so našli ovite s tako finimi in nežnimi tančicami, da nas še danes zadivljajo. Njihova dovršenost nas utrja v veri, da je morala biti tkalska umetnost takas že na visoki stopnji, ne šele v povojih. Vsekakor je dognano, da je človek že v pradavnini čutil potrebo po mehki preprogi, topli odeji in lahni obleki. Pa kljub tej častitljivi starosti predilske in tkalske spretnosti prinaša dan za dnem novih možnosti na tej velevažni panogi človeške civilizacije. Nastajajo nove vrste tkanin iz novih, doslej neslutelih, umetno pridobljenih surovin. Medtem, ko je asketsko preprosti srednji vek poznal le grobo sukno in laneno platno, živimo zdaj v dobi, ko nas obdaja morje tkanin s tisočnimi novimi imeni in izgledi. Vendar bistvo, način vezave in najuporabljivejše surovine ostanejo v glavnem iste, ali pa se le malenkostno izpreminjajo.

Material volimo po namenu tkanine: zimsko blago izdelujemo iz volne, letno iz hladnega lanu, perilo iz mehke bombaževine, tkanine za okras iz žlahtne svile, preproge za hodnike iz trpežne jute, gajsilske obleke in gledališke zastore iz negorljivega azbesta itd. Najvažnejše surovine za izdelavo tkanin so: ovčja volna, bombaž, lan, konoplja, juta, naravna svila in celuloza (za umetno svilo). Uporabljamo tudi nekatere druge vlaknine, ki pa v naših krajih vsaj v znatnejši meri ne prihajajo v poštev (velblodja dlaka, ramija, kopriva, manila konoplja, aloe, kokos, kapok, ananas, divja svila, metličje, hmelj, vrba i. dr.). Vse surovine delimo po izvoru v tri skupine: rastlinske vlaknine (bombaž, lan, konoplja, umetna svila itd.), živalske, (volna, prava svila itd.) in mineralne (azbest).

Poleg volne je bombaž danes najbolj uporabljen. Je zelo pripraven za predenje, in kar je najvažnejše — poceni je. Malone ves,

svet se oblači v bombaževino pa vendar je izvor bombaža marsikomu tuj.

Bombažna vlakna dobivamo s plodov raznih vrst bombaževca. Ta prekoristna rastlina uspeva le v toplih, predvsem v tropskih pokrajinah. Najstarejši bombažni nasadi so v Egiptu in Indiji, največje plantaže pa se nahajajo v toplih predelih obeh Amerik. Sicer pa skušajo v vseh kolonialnih ozemljih udomaćiti bombažno rastlino. Celo v Evropi uspeva, seveda le v južni; v Španiji, južni Italiji in pri nas v južni Srbiji v okolici Gjevgjelije in Ohridskega jezera. — Kakovost bombaža spoznamo po dolžini vlaken; čim daljše je posamezno vlakence, tem boljša je vrsta. Najboljši je egiptovski, imenovan mako; najslabši pa indijski. — Pod povečalom je bombažno vlakno svedrasto zavita sploščena cev.

Volno nam daje ovca. Strižemo jo dvakrat v letu. Najfinejšo volno dobivamo od ovc, zvanih merino (v Franciji jo imenujejo rambouillet, v Španiji escurial, v Italiji nagratti, v nemških krajih pa elektoral). Na Škotskem goje posebno vrsto ovac s trdo, malo skodrano volno, imenovano cheviot; to rabimo predvsem za moško blago. Največje množine volne izvažata Avstralija. — V Jugoslaviji pridelamo dokaj volne; ker pa pri nas ne skrbimo dosti za čistoto in izboljšavo pasme, niti za redno pranje ovac, je naša domača volna uporabljiva le za bolj grobe vrste tkanin. — Razveseljivo je, da se v naši ožji domovini, Sloveniji, čezdalje bolj goji ovca jezersko-solčavske pasme, ki ima razmeroma jako dobro volno.

Lan in konopljo poznamo z naših polj. Ti dve rastlini sta razširjeni v vsem zmernem pasu, predvsem v Evropi in azijski Rusiji. Največ teh vlaken pridelata mala Belgija, Holandija in Ukrajina. Pri nas gojimo le modrocvetični lan, v Slavoniji in Banatu pa toliko konoplje, da jo moremo celo izvažati. — Lanena in konopnena vlakna se nahajajo v stebli, med jedrom in lubjem. Da vlakenca odstopijo, moramo stebelca po žetvi izpostaviti vplivu vlage (pri nas lan rosimo, drugje ga namakajo v vodi). Nato stebela sušimo in taremo; iz strti stebel vlakna izčešemo. Lanena vlakna so dolga, močna, po beljenju močno leskotna. Konopnena vlakna so še daljša in močnejša, le dosti debelejša in trša so; tako da jih rabimo večji del le za vrvarske izdelke.

Prava, naravna svila se pridobiva s kokonov sviloprejk. Ta metulj se goji danes že po vsem svetu, dočim je bil včasih tajnost in bogastvo stare Kitajske. V mnogih državah je gojenje tega koristnega metuljčka monopol ali pa vsaj pod državnim nadzorstvom. Tako n. pr. tudi pri nas; centrala za svilogojstvo se nahaja v Novem Sadu. Z vzrejo kokonov se bavijo v Vojvodini, v vsej Srbiji in Dalmaciji. Precej svilenih kokonov moremo vsako leto izvoziti, saj smo

v produkciji prave svile v Evropi na enem prvih mest (poleg Italije, Španije in Francije). Ker nam pa primanjkuje posebnih predilnic in barvarnic prave svile, moramo za drag denar uvažati svojo svilo iz drugih držav nazaj.

Umetno svilo dobivamo kemijskim potom iz celuloze, ki jo pridelujemo iz smrekovine. Poznamo več vrst umetnih svil z ozirom na pripomočke in primesi pri izdelavi. Najčeseje srečavamo v premetu viskozno, bakreno, nitrarno in antatno svilo. V naši državi imamo sicer že eno tovarno za pridobivanje celuloze iz lesovine, toda gotovo umetno svilo moramo še vso uvažati; največ iz Italije, iz Švice in iz Holandije. — Tkanine iz umetne svile so razmeroma zelo poceni. Nabaviti si jih more vsaka gospodinja z najskromnejšimi sredstvi. Umetno svilo ločimo od naravne najlaže po sijaju, ki je pri pravi svili mehak in topel, pri umetni pa trd, steklen. Sicer je pa v ceni taka razlika, da se le težko zmotimo. Tako stane n. pr. kg preje naravne svile ca 800 — din, kg preje iz umetne svile pa le ca 50 — din. Izgleda, da bo umetna svila in druge vlaknine, izdelane na umeten način, iz celuloze, zavzela v bodočnosti oblačilne industrije vodilno mesto. Že danes bruhajo tovarne nešteto ton umetnih nadomestkov volne in bombaža. V Nemčiji „Volstra“, v Italiji pa „Sniafiocco“, ki v mehkobi, izgledu in sposobnosti za nadaljnjo predelavo prav nič ne zaostaja za prirodnimi vlakninami.

Juta uspeva le v tropskih deželah. Uporablja se le za preproge, vreče, embalaževino (jutovina) in podobno. Druga, le tu in tam uporabljena rastlinska vlakna se pridobivajo bodisi iz stebel (hmelj, kopriva, vrba itd.), iz listov (novozelandski lan, razne palme) ali s plodov (kokos). Morsko svilo trgamo s posebnih školjk (ki žive tudi ob naši obali).

Azbest je prav za prav vlaknat kamen. To zelo koristno pa nič manj čudovito kamenino so našli v zelo velikih množinah v Uralu, v novejšem času pa tudi v Abesiniji.

Seveda je še polno drugih vlaknin, ki jih z večjim ali manjšim uspehom uporabljamo v tekstilni industriji. Vendar najvažnejše sem naštel.

Vlakna moramo spojiti v nit. Predemo jih. Iz zmedenega kosma vlečemo enakomerno debel skupek vlaken, nekolikokrat posukamo in imamo nit. Stroji delajo neskončno finejše in hitrejše kot so napravile to naše stare dobre predice, ki so vse zime presedele ob kolovratu. Poznamo tanke in debele, malo in močno sukane, eno- in večbarvne, zančaste in vozličaste niti. Čim debelejša je nit tem manjšo številko ima; le pri svili je obratno. — Bombaž je številčen angleško (libra in yard), volna in svila pa metersko (kg in m). — V glavnem se prede dvojce vrst niti, osnovo in votek. Osnovne niti so tiste, ki tečejo po

dolžini blaga, votkove pa one, ki osnovo pravokotno prepletajo. Da dobijo močnejše niti se sukajo po dve skupaj, jo škrobijo (pri bombažu), klejijo (pri volni) ali pa gumirajo (pri svili). Nit iz dveh različno pobarvanih niti imenujemo moulinée, nit iz raznobarvnih vlaken pa mélange. Za finejše tkanine se bombažna preja mercerizira; s tem se ji da lesk in nežnejši otip. Volno predemo v mikano in česano. V mikani preji imamo večidel kratkovlaknato volno, večkrat primešamo tudi druge manjvredne vlaknine, dočim so v česani volni predena le dolga vlakna. Zato so tkanine iz te volne (kamgarn) veliko finejše in dražje. Iz mikane volne pa predemo večjidel le debelejšje niti, ki jih stkemo v domače sukno, v odeje ali pa za športne tkanine.

Ko imamo prejo, moremo pričeti s tkanjem. Osnovne niti, navite na valj se razpno po vsej širini statev, vdenejo v očesca in v greben. S podnožkami dvignemo gotovo število listov z lučalnicami, ker so v očescih le teh vdete niti, dobimo nekaj zev med nitmi. V tega zatkemo votkovo nit, ki jo pribijemo z grebenom k ostali tkanini. Nato z drugo podnožko dvignemo ostale liste, zatkemo nov votek itd. Tako se prepleta votek za votkom. — Red, v katerem se dvigajo listi z lučalnicami, tvori vezavo tkanine. Temeljne vezave so: platno (pri volni imenujemo to vezavo sukno, pri svili pa taft), keper in atlas. Iz teh sestavimo lahko vse druge (rips, panama, vafel, cirkas, krep, struks itd). Za tkanine z velikimi vzorci nam služijo statve z žahardskimi stroji. — Ročne statve je skoraj docela že izrinil stroj. Le v podeželju se dobi še kak ročni tkalec. Precej se še tke domače platno in sukno med hribovci, ki ne dajo dosti na novotarije. Vendar pa je domače platno tudi v mestih še vedno visoko cenjeno.

Tkanino snamemo s statev v precej grobem in surovem stanju. Treba ji je dati lep izgled, dober otip, mehko bo itd. Pravimo: tkanino apretiramo ali požlahtimo. Torej pozor! Ni vse zlato, kar se sveti! Ni vse svila, kar blesti, in vse volna, kar je kosmateno, ni vse lan, kar je belo in togo. Nešteto sredstev je v uporabi, s katerimi lahko damo tkanini videz boljšega blaga. K apreturi pa spadajo tudi vsa druga dela, ki tkanino šele pripravijo za prodajo, to je predvsem čiščenje, pranje, beljenje, likanje, impregniranje itd. Pliše in žamete moramo rezati, flanele in barhente kosmatiti, blago za tisk smoditi, volnene tkanine valkati, oziroma polstiti, česati in striči.

Tkanino pri nakupu spoznati — to je dandanes že spretnost. Najvažnejše je, da znaš ločiti volno od bombaža, marsikje ti hočejo čisto bombažno ali vsaj polvolneno tkanino vsiliti kot „čisto volno“. Z barvo, s predenjem in z apreturo se da res doseči varljiv videz, toda bombaž ostane vendarle bombaž. Kdor ima res dosti vaje, bo že z roko ločil surovine, volna je mehka, topla in živa, lan hladen, tog; bombaž mehak toda dosti hladen; umetna svila steklena, ostra, gladka;

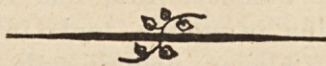
naravna svila šumi in skomina, je elastična in zelo topla. Zanesljiveje pa se da določiti material z zažiganjem. Preizkus napravimo takole: iz tkanine potegnemo nitko in jo zažgemo na enem koncu: če je iz rastlinskih vlaken (n. pr. bombaž), bo zgorela brez duha in skoraj brez pepela, če pa je iz vlaken živalskega izvora (volna, prava svila), bo gorela le počasi in napravil se bo po roževini smrdeč ogorek. Azbestne niti ne gore, v ognju postanejo še boljše; zato tko iz njih blago za gasilske obleke, cevi, obloge blagajn itd. Rastlinske niti se ločijo med seboj po trdnosti in obliki vlaken: bombažna vlakna so kodrava, precej kratka; lanena dolga, trda, svetlikajoča, vlakna umetne svile so dolga kot nit in teko ves čas vzporedno. Je še več drugih načinov za razpoznavanje vlaknin, tako kemijskih kot mikroskopskih; toda v praktičnem življenju velja le oni, da ločimo rastlinsko vlakno od volne. Preizkušati je treba vedno po več niti iz osnove in votka.

V naši državi je tekstilna industrija že tako razvita, da bi nam ne bilo treba prav nič uvažati iz inozemstva, ko bi se mogli odreči tujim izdelkom, ki veljajo pri nas še vedno za več vredne. Le kar je tuje, to velja. Zakaj bi se ne zadovoljili s tem, kar napravimo doma, kar tko naša slovenska dekleta po tovarnah. Saj stroji so pri nas prav taki kot drugod po svetu, material tudi, le delo je domače. Zakaj bi bilo potem tuje tekstilno blago boljše. Ali morda samo zato, ker nosi znamko Dunaj, Paris, London?

Sicer je pa ravno tako žalostno poglavje o naših klekljanih čipkah. Na trgu in po hišah ponujajo ženice iz žirovskih bribov naše lepe, prelepe čipke, izdelke deklet, naših slovenskih proletarskih rok. Toda niti za mal denar ne morejo prodajalke spraviti vsega svojega blaga v promet. O, če pa prinese damica kak tovarniški izdelek iz kakšnih Benetk — potem ni ne kraja ne konca hvali „pristnim beneškim čipkam“.

Zato pa morajo šele tujci opozoriti v svojih revijah na lepote naše hišne obrti. Tako blizu so nam zakladi, lepota in resnična ljudska umetnost, — mi pa smo še vedno zaverovani v tuj kič, vseeno kakšen, samo da ima pečat tujine, — pa trepečemo v strahu in spoštovanju in občudovanju.

Morda pa nas zapeče vest, ko vzamemo v roke domače čipke ali tkanine; saj je res toliko očitajočih solz zatkanó v nje, toliko bridkih skrbi in uboštva. Pa tudi vere, upanja in ljubezni naših skromnih slovenskih delavskih deklet in žena.

Mark Twain:

Kako sem urejeval poljedelski list

Postal sem začasni urednik nekega lista, ki se je bavil s kmetijskimi vprašanji. Imel sem sicer slabe slutnje in sem se lotil stvari približno na tak način, kot človek s kopnega, ki prevzame poveljstvo ladje. Toda prilike, v katerih sem se tedaj nahajal, niso bile ravno rožnate, tako da nisem moral le misliti, ampak tudi delati, kajti plača je le plača. Stalni urednik lista je odšel nekam na dopust in tako sem ponujene mi pogoje sprejel in pričel delovati na novem položaju.

Zavest, da zopet delam, je vzbujala v meni sijajno razpoloženje, in tako sem vztrajno in zadovoljen sam s seboj ves teden garal, delovlnost me pa ni prav nič popustila.

Končno je list izšel, jaz pa sem nestrpno in vznemirjeno pričakoval, kaj bo svet dejal in na kak način bo moj trud uvaževan.

Ko sem zvečer odhajal iz uredništva, so se neki ljudje, večinoma mladeniči, ki so stali pri izhodu, hipoma razmaknili, da bi mogel skozi, in prav lepo sem slišal, kako je nekdo dejal:

„Tale je tisti!“

Razumljivo vam bo, da sem se čutil zelo počaščenega.

Drugi dan zjutraj sem naletel na podobno gručo na istem mestu, po poti sem pa videl, kako me poedinci in gručice s pozornostjo gledajo, in zdelo se mi je, da je ta pozornost kar velika. Ko sem končno prišel do uredništva, se je tista gruča pri vhodu razmaknila in zaslišal sem, kako je nekdo od njih pripomnil:

„Le pogledjte njegove oči!“

Resnično, napravil sem se, kot da nič ne slišim in da ne vidim, s kakšno pozornostjo me gledajo, toda verjemite mi, da mi je vse to laskalo. Pomislil sem, da bi bilo dobro, če bi o tem pisal svoji tētki. Hitro sem prehodil stopnice. Ko sem stopil k vratom, ki so vodila v moje uredniške prostore, sem zaslišal notri vesele glasove, ki jih je spremljal glasen smeh. Odprem vrata in presenetil sem dva mladeniča, ki sta smrtno prebledela, postala zmedena in končno skočila skozi okno. To me je precej presenetilo.

Približno pol ure zatem je vstopil starejši gospod z lepo, valovito brado, resnega, bolje rečeno strogega lica. Ponudil sem mu stol in

vsedel se je. Bilo mi je jasno, da nekaj hoče od mene. Odložil je klobuk, ga položil na tla, izvlekel iz njega robec in — najnovejšo številko našega lista.

Obrisal si je očala, razgrnil list in me vprašal:

„Ali ste vi novi urednik?“

Ponosno in samozavestno sem odgovoril, da sem.

„Ali ste že kdaj urejevali kak kmetijski list?“

„Ne,“ sem skromno odgovoril. „To je moj prvi poskus na tem polju.“

„Seveda . . . Ali ste imeli kakšna praktična izkustva iz kmetijstva?“

„Ne. Mislim, da jih nisem imel.“

„Nekaj mi je pravilo, da bo tako,“ je rekel stari gospod, ko si je nameščal očala in me pri tem neprenehoma motril, zdi se mi precej ostro. „Prebral vam bom nekaj, kar je vzbudilo v meni čut, da tukaj nekaj ni v redu. To je uvodni članek. Poslušajte in povejte, ali ste vi to napisali!“

„Repe ni treba obirati z dreves, ker se na ta način lahko sadovi poškodujejo. Mnogo bolje jih je otresati z dreves.“

„Torej, kaj mislite o tem? Na vašem licu berem, da ste vi to napisali . . .“

„Kaj mislim? Hm. Mislim . . ., da, to mislim, da sem kar dobro zapisal. Mislim, da je to pametno . . . Lepo vas prosim, vsako leto gredo milijoni in milijoni kilogramov repe v nič, samo zato, ker jo tukaj trgajo z dreves, še preden je zrela. Medtem pa, če bi jih otresali . . .“

„Stresajte vi svojo teto! Torej vi mislite, da repe rastejo na drevesu?“

„Oh, ne, ne rastejo. Kdo sploh pravi, da rastejo. To je . . . to je samo nekaka . . . prispodoba, predstava. Seveda, jasno, to je prispodoba. Vsakdo, ki ima le malo pojma o tem, bo vedel, da sem hotel reči, na kak način je treba otresati drevo, kjer . . .“

V tem trenutku je stari gospod vstal, raztrgal moj list na drobne koščke, ga poteptal, razbil s svojo palico nekaj stvari, mi rekel, da sem bolj neumen od vola, in končno odšel, potem ko je še krepko zaloputnil z vratmi. Kratko in malo ponašal se je tako, kot da bi se mu kaj zgodilo. Zelo mi je bilo žal, ker le nisem uvidel, kaj je starega dedka spravilo tako v slabo voljo in ko mu nisem mogel prav nič pomagati.

Nekoliko trenutkov zatem pa se je na vratih pojavila dolga prikazen, s ščetinastimi lasmi, ki so se ji spuščale skoro do ramen, in z brado, ki je pokrivala skoro ves globoko razoran obraz. Ta čudna prikazen je kot vkopana obstala na vratih in zdelo se mi je, da pri-

sluškuje. Vendar ni bilo nič slišati. Prikazen je še dalje poslušala. Zopet niti glasu. Tedaj je človek obrnil ključ v vratih, se obrnil k meni in pazljivo po prstih šel proti moji mizi, vse dokler se ni čisto primaknil k meni. Tedaj se je zaustavil in mi začel pozorno motriti obraz, potem pa je izvilkelel preganjeno številko našega lista in rekel:

„Vi ste resnično ta, ki je to napisal! Prečitajte mi to glasno in hitro! Pomagajte mi, ne morem več zdržati!“

Pogledal sem ga in nato pričel brati. Medtem ko sem prebiral, sem lahko videl, kako se napete mišice v njegovem licu mehčajo in kako izginja vsa skrb z njegovega obraza. Mir in spokojnost sta se razlila po njegovih črtah kot blag žarek meseca preko puščave.

„Guano* je prav lepa ptica, vendar je treba velikega truda, preden zraste. Pred junijem ni dosti prida. V zimskih mesecih jo moramo imeti na toplem mestu, da ne znese mladih.

Popolnoma jasno je, da bomo imeli letos slabo letino žita. Najbolje bi bilo, če bi farmarji že sedaj posejali kašo in da bi zasadili ajdo v juliju, ne pa v avgustu.

Še nekaj nasvetov o bučah. To zrnato sadje zelo cenijo prebivalci v notranjosti Nove Anglije. V poticah ga imajo sedaj rajši kot včasih ribezen; celo bolj od malin ga cenijo, posebno kar se tiče hrane za živino. Hranljiva vrednost buč je vsekakor brez primere v zoologiji. Buča je edino sadje iz vrste oranž, ki je jedilna in ki uspeva celo na visokem severu. Navada, da bučo gojimo in sadimo v vrtovih, je sedaj prišla iz mode, ker so v znanosti pravkar sprejeli načelo, da buč kot senčnatega drevja ni treba gojiti“.

Moj navdušeni poslušalec je skočil k meni, mi stisnil roko in dejal:

„Dovolj ste prebrali. Zadostuje. Prepričali ste me, da nisem nor. Vi ste članek prebrali tako kot jaz, besedo za besedo. Toda, ko sem to zjutraj prvikrat bral, sem si dejal: Nikdar preje, pa čeprav so me prijatelji imeli pod strogim nadzorstvom, nisem veroval, toda sedaj res verjamem: norec sem. Potem sem zarjovel, da ste me lahko slišali dva kilometra daleč, in odpravil sem se na pot, da bi koga ubil.“

Prečital sem še enkrat stavek, dva stavka, da bi bil gotov, če sem res nor. Zažgal sem svojo hišo in šel. Spotoma sem ranil nekaj ljudi. Nekega individua sem nataknil na kol in napravil še nekaj podobnih stvari, kajti obup se me je polastil.

Tedaj sem se domislil, da je najbolje, da se napotim sem, saj prihajam semkaj precej pogosto, da se sam uverim o tem, kar me je

* Guano je ptičji gnoj, ptičji odpadki, ki se uporabljajo kot izvrstno gnojilo. Veliki skladi tega „guana“ se nahajajo na otočju Galapagos v Južni Ameriki.

je tako spravljal v norost. Sedaj pa vidim, da le nisem nor in to je sreča za onega fanta na kolu, ki bi ga nazaj grede gotovo ubil. Lahko noč, gospod! Lahko noč! Težko breme se mi je odvalilo z ramen in vi ste zaslužni za to. Moj razum je vzdržal enega od vaših poljedelskih člankov in zdaj vem, da ga nič več ne more zmešati. Lahko noč, gospod!“

Bil sem malo vznemirjen, toda prav malo, in sicer radi dejanj, s katerimi se je ta človek zabaval. To je konec koncev razumljivo. Toda težke misli so me hitro zapustile, kajti glavni urednik je vstopil v mojo pisarno.

Izgledal je precej klavrno, videti je bil obupan, zmeden in nesrečen.

Pogledal je na polom in razbitje, ki so ga zapustili za seboj oni stari gospod in tista dva fanta, potem pa dejal:

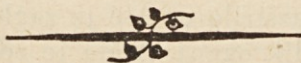
„Žalostno je vse to. Zelo žalostno. Steklenica z gumiarabikom je prevrnjena, šest oken je razbitih, zlomljena sta dva svečnika in pokončan pljuvalnik. Toda vse to še ni najhujše. Končan je tudi ugled lista in bojim se, da za vedno. Res je, da še nikdar dosedaj niso toliko povpraševali po listu, da se nikdar dosedaj ni prodala vsa izdaja in da še nikdar nismo bili tako slavni kot sedaj. Toda, ali želi sploh kdo biti slaven radi norosti in neumnosti in si zgraditi slavo na bolnem razumu? Prijatelj, častna beseda, ulica je polna ljudi, vrvenje in gneča sta takšna, da so se nekateri vzpeli celo na ograje, samo, da bi vas videli. To v ostalem niti ni čudno, če vzamemo v obzir, da so brali vaše članke. Kako vam je sploh moglo priti na um, da bi urejevali take vrste list? Ti vaši članki so sramota za novinarstvo. Vi ne znate niti najosnovnejših stvari iz poljedelstva. Vi govorite o plugu kot o brani in o brani kot o plugu. Govorite o ne vem kakšni redilni sezoni za krave, priporočate lisico za domačo žival, ker se rada igra in ker lovi miši. Vaše opozorilo, da bodo školjke mirno ležale, če bo igral orkester, je bilo čisto odveč. Školjke vedno ležijo mirno. Školjke se niti malo ne interesirajo za glasbo. Niti vaši članki ne bi mogli izpremeniti njihovega miru. Oh, nebesa! Usmilite se nas! — Vraga! Prijatelj, kdo vam je za božjo voljo dejal, da fižol sadimo samo v poletnih mesecih, ker bi sicer pozebel. Človek, če bi si izbrali za predmet svojega študija pridobitev neznanja, bi ne mogli biti z večjo častjo doktorirani kot sedaj, ko ste to napravili. Nikdar še nisem videl kaj podobnega. Vaša opazka, da je za divji kostanj kot trgovski artikel iz Indije vse večje povpraševanje, je bila preračunana na to, da bi upropastila naš list. Prosim vas, pustite svoje mesto in pojdite! Ne potrebujem več dopusta. Ne bi mogel mirno živeti tam ob morju ob misli, da sedite na mojem uredniškem stolu. Moral bi biti stalno v strahu, kaj da boste spet priporočili v pri-

hodnji številki. Vsa potrpežljivost me mine, če se spomnim vašega pisanja o alejah za gojitev ostrig pod zaglavjem „Razumni vrtnar“. Prosim vas, takoj izginite! Kaj še tega ne veste, kaj je ostriga? Nič na svetu me ne more pripraviti do tega, da bi vzel dopust. O, zakaj mi niste povedali, da nimate pojma o kmetijstvu?“

„Zakaj neki, buča zelena, karfijolin sin, osel zabiti? To je prav zares prvikrat, kar slišim tako neumne in nerazumljive opazke. Bil sem na uredniških mestih 15 let, toda sedaj prvikrat slišim, da je treba imeti nekaj znanja za urejevanje lista. Repa neumna! Kdo piše gledališke članke in kritike v drugorazrednih listih? Nekaj propalih čevljarjev in apotekarskih pomočnikov, ki se razumejo na gledališče ravno toliko kot jaz na poljedelstvo. Kdo piše kulturne preglede? Ljudje, ki niso nikdar ničesar napisali. Kdo piše gospodarske članke? Individue, ki niso nikdar nič vedeli o gospodarstvu. Kdo urejuje poljedelske liste? Ti, budalo neumno. Ti krompir neobeljeni, ti in ljudje, ki so propadli kot pesniki, romanopisci, kot pisatelji senzacionalnih dram, kot uredniki mondenskih kronik. Ljudje, ki padejo poljedelstvu na vrat, kot svojemu poslednjemu zatočišču, preden jih pošljejo v bolnico. Vi boste hoteli poučevati mene, kako se urejujejo listi? Dragi gospod, šel sem skozi sito in rešeto, proučil vse od alfa do omega, zato vam pa pravim: čim manj kdo zna, tem večji hrup vzdiguje in večjo plačo zahteva! Nebesa vedó in nebesa so mi priča, da če bi bil nevednež — namesto kulturnega človeka kot sem, in drznež namesto skromnega človeka, če bi bil tak, bi bil na mnogo uglednejšem položaju v tej sebični in mrzki družbi. Sedaj pa odhajam od vas, gospod. Ker ste se tako ponašali proti meni sem se odločil, da odstopim. Svojo dolžnost sem izpolnil v toliko, v kolikor mi je bilo omogočeno. Rekel sem vam, da bom za vas in za vaš list zainteresiral vse sloje. In ponosen sem, da mi je to uspelo. Rekel sem, da vam bom povečal naklado na 20.000 izvodov. Če bi ostal na svojem uredniškem položaju še dva tedna, mi bi to uspelo. Pridobil bi vam najboljše čitalce, kot jih še noben poljedelski list doslej ni imel: niti enega edinega farmerja, niti enega človeka, ki bi ne mogel razlikovati drevo lubenice od breskve. Vi pa ste izgubili vse s prekinitvijo najinih odnošajev! Vi tepec! Zbogom!“

In odšel sem.

(Poslovenil V. B.)

Josip Vandot:

Zgodba o Alétu in Terčku

(Konec.)

Spustil se je s police in je šel pod slapom naprej. A tod je bila tema, da še za korak ni videl predse. Tipal je po mokri steni in se je počasi in previdno plazil naprej. Sredi strašnega slapovega rjojenja je skoro oglušel, tu in tam ga je obrizgnil voden curek, da je z njegove obleke kar curljalo. Mraz ga je pričel tresti in že je pomislil, da bi se vrnil in se doma zaril v toplo, suho posteljo.

A tedaj je zagledal čudno, rdečkasto svetlobo, ki je prihajala od nekod tam na levi strani. Začuden je obstal in strmел v luč, ki ga je v očeh skoro ščemela. Trikrat je z roko šinil čez oči in je krenil svetlobi naravnost naproti. Spoznal je, da ta svetloba prihaja iz skrite votline, ki bi je človek pri belem dnevu ne našel nikoli. Počasi, previdno je stopal naprej. Votlina je postajala širša in širša. Tla niso bila več kamenita, temveč mehka kakor najmehkejša trata. Vseokrog pa je dehtelo s prijetnim vonjem, kakor da so tla vsa posuta z divjimi gorskimi naglji in so stene širom naokrog posejane s pomladnimi mežiklji.

Alé je zmajeval z glavo in je mislil, da samo sanja. Drgnil si je oči, da bi se siloma prebudil. A ker se mu to ni posrečilo, je vedel, da bdi in da ne sanja. Še hitreje je stopal naprej. Svetloba je postala že tako velika, da je jasno razločeval vse stvari krog sebe. Videl je, da gre skozi lepo obokano votlino, da resnično stopa po mehki trati, ki je zares posuta z divjimi gorskimi naglji. A po stenah je zagledal velike šope mežikljev, ki so cveteli v najlepših svojih rumenih cvetovih.

A že se je votlina razširila in Alé je zagledal prostorno dvorano, sredi katere je gorel velik ogenj. Aléta je zdaj mraz še bolj stresel, stekel je naprej, da se ob ognju ogreje in za silo posuši. Nikogar ni videl v dvorani, a to mu je bilo skoro všeč, ker ni bil nič kaj pri

volji, da bi odgovarjal radovednim ljudem. Zleknil se je ob ognju po tleh in je bil vesel in zadovoljen, ker ga je ogenj grel tako prijetno.

„Volka sem menda ugonobil,“ je premišljeval. „No, že zato se je izplačalo, da sem prišel pod slap. In zato, da sem našel to votlino in te lepe mežiklje, ki cvetó po stenah. Vsak dan si jih nabereš tri šope in jih prodam za lepe denarce. Za votlino pa ne povem nikomur na vasi. Alé jo je našel in Alétova bo...“

„Mu — mu,“ je tedaj nenadoma zamukalo iz temnega kota. Alé je prestrašen skočil na noge. Ogledoval se je na vse strani, a ni videl ničesar. Le po stropu in po stenah se je v svitu ognja svetlikalo pri-tajeno, kakor da je tam potreseno tisoč in tisoč biserov.

„No, pa sem že mislil, da je terček zamukal,“ je Alé zagodrnjal in se spet zleknil ob ognju. „Prezgodaj sem se veselil, da mi ga jutri ne bo treba iskati. Prebiti terček! Nikoli več ne bova dirjala za stavo...“

„Mu — mu,“ je zamukalo vdručič. Alé je posluhnil, da je zdaj v resnici spoznal terčkov glas. Zdrvel je naravnost v kot, odkoder je prihajal glas. Res, terček je tam ležal na tleh. Glavo je imel dvignjeno in ga je gledal s svetlimi, neumnimi očmi. Čez čelo se mu je vila dolga, krvava lisa, kakor da je bil z glavo bušil ob oster skalnati rob.

„Glej ga — ti si, terček?“ se je Alé čudil. „Pa kakšen si? Ali si se nemara že bodel, ko ti rogovi še niso prav nič zrastli? In kako si zašel v to votlino in si pustil, da te iščemo že vso noč? Terček, še vedno sem rekel, da si nespameten. Pa si tudi v resnici.“

Junček se ni prav nič zmenil za njegove besede. Le neumno ga je gledal in mirno prežvekoval. Alé pa ga je stresel za glavo in mu velel: „Vstani, da greva takoj domov. Stric je gotovo v skrbeh zaradi naju. Poženem te varno pod slapom in volka se ti ni treba bati. Volk leži v slapu in je že davno mrtev.“

Terček je zamukal nevoljen, a je vendar počasi vstal. Alé je že pozabil, da je moker in da ga resnično zebe. Hotel je domov, pa naj se zgodi karkoli. In še na misel mu ni hotelo priti, da bi nekoliko počakal in malo poizvedel, kdo je prav za prav zakuril ogenj sredi te votline. Pognal je terčka mimo ognja, a se je ustavil iznenaden. Krog njega je zašumelo, kakor da je skozi votlino potegnil močan veter. Okoli ognja se je zasukala bela megla, ki je zakrila ves plamen, in v votlini je hipoma nastala tema.

„Joj, kaj bo pa zdaj?“ se je Alé prestrašil. „Kako naj s terčkom v temi prideva iz votline? Pomagaj mi, kdor si božji!“

Še tri trenutke se je megla vrtela okoli ognja. A hipoma se je ustavila in se razpršila kdo ve kam. Ogenj je spet svetlo gorel, a ob ognju je Alé zagledal dve ženski, ki sta ga gledali s presunljivim

pogledom. Bili sta vsi beli, še celo oči so jima bile bele in dolge, čez hrbet padajoči lasje so jima bili bolj beli nego sneg, ki zapade na božično noč. Stali sta ob plapolajočem ognju, a čudno — za njima se ni poznala nobena senca, pa naj jo je Alé še tako iskal. Prvi trenutek se je sicer zdrznil in nekaj tesnega mu je leglo na srce. A že se je premagal in je stresnil z glavo.

„Saj sem rekel, da sta ti ženski le žalik-ženi,“ si je dejal. „Našel sem ju tu v votlini in kaj morem za to? Volk me je prignal semkaj in nad volkom se naj žalik-ženi zneseta, seveda, če se moreta, ker je volk že mrtev.“

„Kdo si, pobič?“ ga je tedaj vprašala žena, ki mu je bila najbližja.

Alé se ni prav nič obotavljal. Stopil je tik do žen in odgovoril: „Binček sem, iz mesta sem prišel. Pri Čalerjevem stricu pasem krave. A zdaj nisem več Binček. Čalerjevi so mi ukazali, naj bom Alé, pa sem zdaj Alé.“

„A česa iščeš tod v naši votlini?“ je žena nadaljevala in ga je čudno gledala s svojimi belimi očmi.

„Teta, prav ničesar ne iščem,“ je Alé zmajal z glavo. „Proti večeru mi je ubežal tale terček. In iskal sem ga vsepovsod. Tudi okrog slapa. Noč je že bila, pa me je volk zasačil. Kaj sem hotel? Zbežal sem pred njim in sem s police zavalil nanj kamen. Pa leži zdaj mrtev v slapu. Ker sem videl tu svetlobo, sem prišel semkajle. In hvala Bogu, da sem prišel. Sem vsaj terčka našel.“

„Tudi terček je pred volkom zbežal v votlino,“ je žena govorila strogo. „A terček je žival in živali lahko prihajajo v naše domovanje. Ti pa si človek, ti pa ne smeš vedeti, kje me prebivamo. Ali pa tudi veš, kdo smo me?“

„I, kaj bi ne vedel?“ se je Alé namuznil. „Saj sta vse bele in nobena senca ne pada od vas. Pa nočem izgovoriti vašega imena, da ne boste hude. Res, nič mi ni prijetno, da sem vas motil. A kaj sem hotel, kaj sem hotel že zaradi volka in še bolj zaradi neumnega terčka? Premislite, teta, pa mi povejte!“

Ženi sta ga gledali nekaj časa molče in sta zmajevali z glavo. A resni obraz se jima je jasnil vedno bolj in nazadnje sta se nasmejali. „Čuden pobič si, Alé,“ je spet pričela žena, ki je prej govorila. „Nič se ne bojiš in še malo te ni strah naju. Ali pa tudi veš, kaj se zgodi človeku, ki stopi v naše domovanje? Ali veš, da mora umreti žalostne smrti?“

„Joj,“ se je Alé zavzel. „Teta, verjemite mi, da nisem prav nič vedel. Če bi bil vedel, bi se bil gotovo premislil. Ne rečem, da je tale naš terček grd in zagoveden. A toliko moram pa že reči, da vendarle ni toliko vreden, da bi moral jaz umreti zaradi njega. Pomislite malo,

teta, in nikarte biti tako hudi. Saj sem samo ubogi Alé, vi pa si mi-slite, da sem Bog ve kaj.“

„Prevejanec si,“ ga je žena zavrnila. „Že na obrazu ti stoji za-pisano, da si prevejanec. Če te živega spustimo iz te votline, boš vse življenje pripovedoval, kako si se norčeval iz žalik-žen. A tega še ni storil nihče na svetu, pa tudi ti ne boš. Zato boš moral umreti še to jutro.“

Alé se je popraskal za ušesom in v srcu mu je postalo tesno. A vendar se ni prestrašil, zakaj Alé ni nikoli poznal strahu. Gledal je ženama naravnost v oči in govoril: „Saj me še ne poznate ne. Če enkrat rečem, da bom molčal, bom tudi molčal. Živ človek ne zve, da sem vaju videl in da vem za vajino domovanje. Terček, ki ne zna govoriti, bo prej izbleknil, da je bil pri vas, kakor pa jaz. O, Alé ni tak, da bi klepetal takrat, ko ni treba.“

Ženi sta pričeli nekaj šepetati. Alé pa je prekrižal roke na prsih in mirno čakal. A že se je žena spet obrnila k njemu in mu rekla: „Pa naj bo, ker si ti, Alé! Živega te pustiva od tod, ker si obljubil, da boš molčal. A gorje ti, če ne boš držal besede! Tisti hip, ko izpregovoriš o naju, boš umrl. Zdaj pa pojdi za nama! Tebe in terčka po-vedeva iz votline na varno.“

Že ju ni bilo nikjer več. Pred Alétom sta se zazibali le dve me-glici, ki sta se spustili proti vhodu v votlino. Alé je prijel terčka okrog vrata in ga je vodil za meglicama. Varo sta stopila iz votline in sta šla pod slapom proti goščavi, ki se je širila nedaleč od slapa. Svetlo je že bilo krog in krog in Alé se je čudil, ko je videl, da se je že zdanilo. Meglici sta se še vedno pozibavali pred njim in sta izginili šele tedaj, ko je stopil do prvega grma. Ozrl se je nazaj na slap in je zagledal v tolmunu mrtvega volka, ki ga je vrtinec sukal gor in dol.

Strahoma se je prekrižal in je s terčkom že hotel pobegniti na-prej v goščavo. A tedaj se je zavzel in obstal kakor prikovan. Slap je izginil v enem samem trenutku, zemlja se je stresla in zabučalo je, kakor da se gora podira. A že je bilo spet vse tiho in le voda je šumela tako čudno kakor še nikoli.

„Kaj se je zgodilo?“ je Alé vprašal samega sebe. A ker si ni znal odgovoriti, je stopil naprej, da pogleda, kam je slap izginil. In se je čudil, ko je videl, da se je hrib razklal prav tam, kjer je bil prej slap. Voda je drla zdaj po globokem brezdnu, ki je bilo še strašnejše nego divji slap, ki je padal z vrha gore. Brezdno je bilo črno in razločno se je videlo, kako so čudne, modrikaste megle vršele po njem.

„Joj!“ je Alé sklepal z rokami. „Žalik-žene so razklale hrib. Slap so posušile, a so pokončale tudi svoje domovanje v lepi votlini. In so šle Bog ve kam. In vse to le zaradi tega, ker sva s terčkom pred

volkom pribežala v njih domovanje. Joj, ali sem jaz res toliko vreden? Ali je vreden nemara tale terček, ki niti ne vidi, da je slap izginil?“

Zmajeval je z glavo in je odšel nazaj do goščave. Martuljkove gore so gorele v jutrnjem soncu in ta rdeči svit se je razlival po dolini, da je drevje izgledalo, kakor da se je ponoči pokrilo z rožnatim listjem. Rosa, ki je ležala na travi in na rožah, je bila rdeča, kakor da je kri, ki jo je kdo ve kdo poskropil po gorski dolini.

A Alé se temu ni čudil, saj je vedel, da je vsako jutro tako, ko žaré bele gore v prvi zarji. Čudil se je terčku, ki je počasi stopal pred njim. Še včeraj je bil rjav po vsem telesu, samo na čelu je imel tri bele lise, danes pa je bel, bolj bel kakor kurjice spomladi. Prav tako beli sta bili žalik-ženi, ki je z njima govoril v votlini.

„Nemara sem postal tudi jaz bel,“ ga je zaskrbelo. Brez odlaganja je stopil k bližnjemu studentu in je pogledal v njegov čisti tolmun. In je zagledal svoj obraz in svoje lase, ki so bili včeraj še črni kot vranovo perje. A gorje — lasje so bili zdaj tako beli, da ne morejo tako bele biti niti kurjice, ki spomladi cveto na najlepšem obronku in v najlepšem soncu.

Ko je Alé zagledal svoje bele lase, se je zasmel. „No, žalik-žene so me zaznamovale,“ si je govoril. „Zaznamovale zato, da se bom vedno spominjal besede, ki sem jo jim zastavil. Nič ne de — saj je vseeno, ali imam črne ali bele lase. Samo, da sva s terčkom srečno ubežala in se zdaj zdrava vračava domov, pa je vse dobro. Lasje so lasje, le da jih imam, pa naj bodo kakršnikoli že. Terček, naju že ne bo tako kmalu konec, pa čeprav sva bela. Zdirjajva, zdirjajva za stavo proti domu, da ne bo stric zaradi naju robantil.“

Pa sta res zdirjala, terček naprej, a Alé za njim. Pridirjala sta na Čalerjevo dvorišče in stric se ju je razveselil, ko ju je zagledal. Seveda terčka ni spoznal več, ker je bil ves bel, spoznal ga je šele po kožnatem pasu, ki ga je imel terček privezanega okrog vratu. Na vso moč pa se je čudil Alétovim belim lasem. Zmajeval je z glavo, obračal Aléta na vse strani in ga ogledoval.

„Ali si res ti, neték?“ ga je vprašal. „Pa kdo je na belo prebarval tebe in terčka?“

„Jaz sem, jaz, stric,“ se je Ale zasmel. „Ta grozna noč je naju prebarvala belo, da ostaneva belà vse življenje.“

In je pripovedoval o strašnem volku, ki je najprvo terčka pogнал pod slap, a potem še njega. Pravil je, kako je pokončal volka in kako se je gora preklala in požrla divji slap. Čalerjevi so šli gledat in ko so videli tam doli vso grozoto in mrtvega volka, ki je še vedno ležal v tolmunu, je bilo strah tudi njih. Čaler je Aléta trikrat prijazno

potrepljal po rami in mu rekel: „Saj ni čudno, da sta s terčkom postala bela, ko sta morala gledati to strahoto. Še jaz bi postal bel, ako bi že ne bil.“

No Alé je molčal o žalik-ženah in je bilo prav tako. Molčal pa je vse življenje in je zato živel zadovoljno in brez skrbi. Postal je imovit in ugleden mož in ko so mu žalik-žene pretrgale nit življenja, je bil uprav sto in deset let star. Nihče ni nikoli zvedel, da je poznal žalik-žene, in nihče bi nikoli ne zvedel tega, ako bi jaz zdajle ne povedal...

K o n e c.

Z A D R U Ź N I V E S T N I K

šolske potrebščine.

Lansko leto je bilo v naši prodajalni posebno veliko povpraševanje po malih aktovkah in nahrbtnikih, zato smo se letos z njimi še bolj založili, tako da si bo lahko vsak otrok izbral po svoji želji in potrebi. Cene teh predmetov se niso zvišale, čeprav je bilo posebno za usnjene izdelke velika nevarnost, da se bodo podražili. Letos je namreč veliko povpraševanja za usnje od vojaške strani in to navadno vselej podraži blago, ker ga je teže dobiti. Poleg nahrbtnikov in aktovk imamo tudi še nekaj šolskih map in veliko izbiro usnjenih torbic za svinčnike in peresnike. Za zavijanje šolskih knjig in zvezkov tudi letos priporočamo voščeno platno. Voščeno platno bo zdržalo vse leto, in če se umaže, ga očistimo z vlažno krpo, pa so knjige spet čiste. Voščeno platno je visoko en meter in stane meter din 36.—. Doma lahko čisto natančno preračunamo, koliko platna bomo rabili, da nam ga ne bo ostajalo ali zmanjkovalo.

Kako vesel gre otrok prvič v šolo, če ima kaj novega na sebi. Za nas kmetske otroke je bilo posebno veselje, če so nam čevlji škripali! Če pa čevlji niso škripali, nismo imeli tiste prave samozvesti, ki

dela otroka in odraslega tako srečnega. Danes škripanje tudi na kmetih ni več „obrajtano“, novi čevlji za prvič v šolo, pa imajo še vedno isto važno vlogo v otrokovem razpoloženju. Punčke so zadovoljne tudi že s samim novim predpasnikom, dočim so dečki najbolj samozavestni na „novi podlagi“.

V naši prodajalni imamo tudi že jesenske in zimske otroške čevlje v nizki in visoki izdelavi. Za ulice in hodnike otrokom ni treba tako močnih čevljev kakor za podeželska pota. Zelo težkih čevljev ne smemo nikoli nataktniti na šibke otroške noge. Nerazvita noga se kaj hitro pokvari, ker morajo mišice naporneje delati. Četudi si dostikrat za naše otroke ne moremo privoščiti takih čevljev kakor bi si jih želeli, skrbimo vendarle, da ne bomo otroških nog obremenili s pretežno obutvijo. V naši prodajalni dobimo lahko vse vrste otročjih čevljev, ki so trpežni, a vendar lahki. V istem oddelku imamo tudi otroške copatke za doma in telovadne papučke.

Zadnji teden smo dobili tudi hubertuse za šolsko mladino. Imamo jih v vseh obstoječih barvah in v vseh merah za punčke in dečke.

Letos smo dobili tudi izredno lepo volneno blago za oblekce za šolske deklice. To blago je iz naših domačih tovarn in je zato tudi zelo poceni. Danes si lahko napravimo volneno otroško oblekco že za nekaj kovačev. Našim čla-

nicam toplo priporočamo, da si ogledajo novo vrsto volnenega blaga, ki je pravkar došlo. V oddelku za perilo imamo tudi novo zalogo otroških volnenih jopic in puloverjev, pa nogavic in toplega perila.

Ko bomo nabavljali šolske potrebščine in druge stvari, bi bilo dobro, da si prej vse napišemo na listek, da bomo hitreje in bolje postreženi in da ne bomo kaj pozabili. Kako neprijetno je, če se šele doma spomnimo, da smo kaj pozabili!

Nabava šolskih knjig.

Članstvo obveščamo, da si lahko nabavijo knjige in vse šolske potrebščine na podlagi nakaznic pri Učiteljski knjigarni v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6 in njeni podružnici v Mariboru, Tyrševa cesta 44 ter pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Z nakaznicami si lahko nabavijo naši člani vse predmete, s katerimi trgujejo knjigarne. Obračun z zadruho na obroke kot običajno.

BESEDA NAŠEMU ČLANSTVU.

Pogoj za uspevanje vsake organizacije, bodisi strokovne ali gospodarske, je zanesljivost članstva. Zanesljivo članstvo je tisto, ki ima vero v svojo organizacijo, v njeno potrebo in njen pomen, ki se ne pusti begati od raznih govoric in zlonamerne kritike, pa naj prihaja od katere koli strani.

Povsod, in tudi med članstvom naše zadruge se večkrat dogaja, da se iznaša kritika, ki sloni na napačni in pomanjkljivi informaciji. Če je članstvo zavedno in dobro, to še ni taka nesreča. Treba mu je gotove stvari pojasniti, obrazložiti, pa bo spoznalo, da dela zadrugi in njenemu vodstvu krivico in zaupanje se zopet obnovi. Lahko trdimo, da je naše članstvo v tem pogledu dostopno pravilni presoji, da je zavedno in da povečini priznava pomen svoje gospodarske ustanove, da brani njene interese in se veseli njenega napredka.

V prvi vrsti naj bodo naši zadrugniki prepričani, da ima uprava najboljše voljo

storiti in ukreniti vse, kar je v prid zadrugi in njenih članov. Poglavitna naloga uprave je seveda, da kupuje in prodaja le prvovrstno robo in po kolikor mogoče nizkih cenah, vendar pa mora na drugi strani tudi paziti, da obdrži bilanco v ravnovesju, krije režijo, poravna predpisane davke in članstvu izplača povračila.

V sedanjih časih, ko so cene nestalne, v premnogih primerih pretirano visoke, je poslovanje v zadrugi zelo težko. Izključeno je, da bi zadruga dobro blago prodajala pod lastno ceno. Tega tudi noben trgovec ne zmore.

Večkrat se pojavljajo očitki, da imajo trgovci boljšo robo in nižje cene kot zadruga. Ti očitki so popolnoma neosnovani. Imeli smo zanimive prilike članstvu to na konkretnih primerih tudi dokazati.

Priznamo pa, da imajo tudi razne zadrugi različne kvalitete in tudi različne cene. Različne so pa tudi ugodnosti, ki jih te zadrugi svojim članom nudijo. Naša zadruga izplačuje povračila v gotovini v iznosu 4–5% nakupa, razen tega pa priznava še 2% za zavarovanje. Pri presoji cen naj izvoli članstvo tudi to upoštevati! Nezadrugno je pri lastni zadrugi iskati dlako v jajcu, pretiravati eventualne faktične ali celo samo namišljene nedostatke, na drugi strani pa prezreti splošni pomen, ki ga ima naša zadruga v gospodarskem pomenu ne samo za zadrugarje, temveč vobče za malega človeka. Najbolj obsojanja vredno pa je, če se zlonamerna, neosnovana in krivična kritika iznaša javno, pred nepravim forumom ali v javnem časopisu. Na žalost imamo tudi take primere. Na take pojave bomo ob pravem času tudi primerno odgovorili.

Nekaterim članom še vedno ni jasen pomen deleža, ki ga plačajo ob vstopu v zadrugo. Ta delež — pri naši zadrugi din 300' — je namenjen za obratni kapital, s katerim mora vsaka gospodarska ustanova razpolagati in predstavlja garancijo za člana, ki kupuje svoje potrebščine na kredit. Delež pa ostane last člana in se mu ob izstopu iz zadruge, ako nima do nje obveznosti, tudi povrne.

Naša zadruga je lastnica realitet, ki reprezentirajo lepo premoženje. Potrebno pa je še, da si zbere tak obratni kapital, da ne bo od nikogar odvisna. Dokler ne dosežemo tega cilja, smo navezani za večje nabavke na posojila, ki nam jih nudi Zveza po 45%. Te obresti bodo od-

padle, če bo naš obratni kapital dovolj močan, če se bodo člani navadili kupovati robo za gotovino in s svoje strani tudi v vsakem oziru storili dolžnost, ki jo imajo do zadruge.

Bodimo iskreni zadrugarji in složni v delu za prospeh svoje ustanove!

Gospodarski in tržni pregled

Pšenica,

Kakšna je letošnja žetev pšenice, ne moremo izvedeti, ker bi merodajni faktorji najraje trdili, da je dosti slabša kot lani. Ko je „Prizad“, izvozno društvo, ki uživa državno podporo, zvišal ceno novi pšenici od 145—165 din, torej za 20 din pri 100 kg, se je namenoma pisalo v javnih listih, da je letošnji pridelek pšenice „podbaciv“, torej manjši od lanskega za 20 do 40%. Te številke so bile prva izmišljotina in navadno varanje javnosti. Danes pa čitamo v časopisih poluradna poročila, ki so pa tudi še pretirana, trdeča, da je letošnja žetev samo za 6.8% slabša kot lanska.

Če bi se hotelo pravilno in pošteno poročati, potem bi zvedeli, da je bila letošnja žetev vsaj taka kot lanska, če ne še boljša.

Vendar pa je „Prizad“ povišal ceno novi pšenici za 20 din, mesto da bi jo znižal od 145 din na 125 din, torej za 20 din pri 100 kg.

Da raste zaradi takega neopravičenega podraženja najpotrebnejših živil nezadovoljstvo v širokih masah, t. j. v narodu, je razumljivo.

V vseh državah, ki pridelujejo žito, je cena pšenici znatno padla, pri nas se je pa cena dvignila s pomočjo „Prizada“, in to samo v škodo konsumenta in pasivnih krajev in v korist veleagrarcev, ne pa v korist malega kmeta, ker ta nima pšenice za prodajo.

Zguba, ki jo utрпи Slovenija zaradi podražitve pšenice, znaša težke milijone, ki jih bodo plačali konsumenti, to je finančno slabi državni in privatni službenci in delavci.

„Prizad“ je plačal pšenico banatskim veleposestnikom po ceni 165 din za 100 kg, dobil bo pa za izvoženo pšenico v inozemstvo 100 din za 100 kg. Diferenco 65 din plačamo mi in država.

V inozemstvu bodo jedli našo pšenico po 100 din za 100 kg, mi pa jo bomo kupovali po 165 din za 100 kg.

Slive.

„Politika“ z dne 2. avgusta 1939 je priobčila daljši članek o letošnji obilni letini sliv, in kako naj se ta ogromni pridelek sliv predela in proda.

Dopisnik je pisal članek v interesu kmetov, to je proizvajalnika, in je izrazil bojazen, da bodo cene sliv tako nizke, da kmet zopet od te dobre letine sliv ne bo imel pravega haska.

Na drugi strani pa bi članek rad dokazal, da vendar slive ne bodo tako obilno rodile, kakor kaže sedaj letina, in da bo sadež sliv po večini ali najmanj 25% zaradi suše odpadel. Tudi opozarja pisec, da se prikazujejo na listju rdeče lise, ki pomenijo bolezen, kar bo tudi škodovalo slivam samim. Kmetje v okolici Oplenca pravijo, da ne bodo sušili veliko sliv, ker so drva predraga (100 din m³?), in da bodo trgovci plačevali 1 kg suhih sliv izpod cene 3.50 din, kakor je to določil „Prizad“.

Raje bodo „pekli“, kuhali žganje, t. j. slivovko, čeravno se bojijo, da bo cena za „meko“ slivovko samo 1 din za 1 lit. (10 do 12% močno). Kmetje v onih krajih pijejo slivovko v zelo velikih količinah, najmanj po 1 lit. na dan na družino. Manjkajo pa kmetom pravi bakreni kotli, zato si pomagajo s primitivnimi

pripravami in posodami za kuhanje žganja in pekmeza.

Dopisnik svetuje kmetom, da bi kuhali iz sliv marmelado, za kar pa kmetje nimajo priprave, posod in znanja.

Veliko bojazen ima pisec članka, da ne bo kmet dobil za slive one cene, katero je pričakoval. Nasprotno pa nihče ne pomisli na konsumenta, ki mora z malo plačo kupovati draga živila in razmehoma drago sadje. Državni uslužbenci in njih družine si ne morejo privoščiti sadja, pa četudi je letina obilna.

Izvozno priv. društvo „Prizad“ že sedaj skrbi, da ne bodo suhe slive prepoceni, ter je določilo ceno 3.50 do 3.90 din za kg, seveda v južnih krajih.

Zadruga namerava dobaviti za naše člane nekaj vagonov bosanskih sliv, to pa le takrat, ko bodo popolnoma zrele in če bodo cene primerne.

Priporočljivo bi bilo, da bi člani v prodajalnah in njih področjih že v sredi avgusta naročili sveže slive.

Sadje.

Ker je v letošnjem letu sadno drevje vseh vrst obilno obrodilo in se bo dobilo zgodnje sadje povsod po nizki ceni, ne bo zadruga nabavljala zgodnjih jabolok, kakor smo to delali prejšnja leta, pač pa bo za člane po naročilu nakupila pozna zimska jabolka.

Obvestilo.

Odbor Kola žen zadrugark obvešča svoje članice, da je uprava velesejma odobrila znižano vstopnino po din 5.— za osebo za skupni ogled letošnjega jesenskega velesejma. Skupni obisk se vrši dne 6. septembra t. l. in se članice zberejo ob 1/2 15. uri pred glavnim vhodom sejmišča zaradi ureditve vstopnine in vodstva.

Ob tej priliki se bomo tudi dogovorile, kdaj napravimo ekskurzijo v tovar-

Sladkor.

Opozarjamo članstvo, da je sladkor, ki ga sedaj nabavljamo in prodajamo, inozemski, in sicer iz Češke.

Domačega sladkorja je zmanjkalo, ker je bilo lansko leto nasajene premalo sladkorne pese; po čigavi krivdi, to je znana stvar.

Uvozilo se bo do nove kampanje 1200 vagonov inozemskega sladkorja. Carina za sladkor je znižana za 6 din za kg v korist tovarn in ne konsumenta.

V preteklem mesecu je primanjkovalo sipe, sedaj za avgust in september pa ni dobiti kock.

Zveza je na našo naročilo sladkorja odgovorila, da v vsej državi kock ne more dobiti.

Toliko v pojasnilo članom, da ne bo nepotrebne kritike.

Drva.

Na naše priporočilo v štev. 6 in 7 „Zadrugarja“ so se člani odzvali v velikem številu ter so si nabavili suha drva pri zadrugi že za jesen in zimo.

Lepa, suha bukova drva prihajajo dnevno na prostor v Šiški, kjer jih žagamo in dovažamo članom na dom.

Pričakujemo, da si bodo tudi ostali člani nabavili drva v zadrugi že sedaj, ko je suho vreme in so tudi drva najboljše za deponiranje v drvarnicah in kletih.

Kolo žen zadrugark

no Slamič in si ogledamo konserviranje sočivja. Tovarna bo takrat v polnem obratu in bo ogled za vsako gospodinjino jako zanimiv in poučljiv. Vodstvo tovarne je obljubilo, da nam razkaže do podrobnosti celoten obrat in nam bo šlo vsestransko na roko. Zato vabimo članice in žene zadrugarjev, da se polnoštevno udeleže skupnega obiska velesejma in ekskurzije v tovarno Slamič.

Odbor.

Clanstvu Kreditne zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani

V 6. številki „Zadrugarja“ smo razpisali 20 nagrad za najboljše dijake (dijakinje) srednjih šol, deco članov naše zadruge, in sicer: 10 nagrad po din 100 za dijake(inje) višjih razredov in 10 nagrad po din 50 za dijake(inje) nižjih razredov srednjih šol.

Merilo za priznanje razpisanih nagrad je uspeh, ki ga je dijak dosegel v šolskem letu 1938/39.

Upravni odbor je na ta razpis prejel 36 prošenj, od katerih se izločita dve prošnji, ki se nanašata na učence meščanskih šol. Dalje je upravni odbor izločil tudi 6 prošenj onih prosilcev, ki so bili nagrajeni že lansko leto.

Od dijakov višjih razredov srednjih šol je ostalo še 11 prošenj, od katerih se je izločila še ena prošnja kot neustrezajoča in se je **nagrado po din 100** podelilo naslednjim dijakom:

Bedenk Marija, dijakinja VIII. razr. alne gimnazije, uspeh: odlično;

Bedenk Franc, dijak VI. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Klemenž Hubert, dijak VIII. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Klemenž Viljem, dijak VIII. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Müller Dušan, dijak V. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Pavlin Jožef, dijak VIII. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Plesnik Ljudmila, dijakinja VII. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Šinkovc Branko, dijak VII. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Virant Deža, dijakinja VIII. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Vozelj Vida, dijakinja VIII. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro.

Od dijakov nižjih razredov srednjih šol je ostalo še 17 prošenj, od katerih se je izločila prošnja dijaka-privatista kot neustrezajoča. Da bi mogel upravni odbor nagraditi vse prosilce, je dodatno

odobril še 6 nagrad po din 50 ter priznal **nagrade po din 50** naslednjim dijakom:

Bajc Gabrijela, dijakinja IV. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Batistič Mirjan, dijak I. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Bedenk Vanda, dijakinja III. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Gunčar Peter, dijak I. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Hrastnik Zvon., dijak II. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Klančar Marija, dijakinja III. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično.

Lekan Alojzij, dijak II. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Nendl Dušan, dijak II. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Pavlič Katarina, dijak. IV. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Pipp Bojan, dijak I. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Pott Marjan, dijak III. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Ronko Ljudmila, dijakinja III. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Ronko Vera, dijakinja III. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro;

Srebot Tatjana, dijakinja II. razr. realne gimnazije, uspeh: odlično;

Štajer Jožef, dijak III. razr. klasične gimnazije, uspeh: odlično;

Vozelj Dušan, dijak III. razr. realne gimnazije, uspeh: prav dobro.

Vse nagrajence vabimo, da se čimprej zglase v poslovnih prostorih zadruge, kjer bodo dvignili predložena spričevala in hranilne knjižice z vpisano in priznано jim nagrado.

Upravni odbor.

GLASBENA ŠOLA „SLOGE“.

Vpisovanje na Slogini glasbeni šoli v Ljubljani bo od 1. septembra dalje vsak delavnik od 9. do 12. in od 15. do 18. ure v šolski pisarni v Pražakovi ulici. K vpisu naj prinese dosedanji Slogini gojenci

spričevalo Slogine glasbene šole; novi gojenci naj prineso s seboj rojstni list in spričevalo o glasbenem pouku, ako so se glasbe že učili in ako spričevalo imajo. Vpisnina znaša za železničarje 10 din za vsakega gojenca, za neželezničarje 30 din. Ukovina se plača za mesec september pri vpisu. V četrtek 7. septembra popoldne bo določitev urnika. Gojenci se zbero v šolskih prostorih ob času, ki bo naznanjen na šolski deski. Pričetek pouka je v soboto 9. septembra.

Šolsko vodstvo opozarja starše in gojence na sledeče:

Pouk osnovne teorije je za vse gojence, ki tega predmeta še niso uspešno dovršili, strogo obvezen. Da se omogoči obiskovanje pouka osnovne teorije vsem gojencem, bodo tudi letos dopoldanski in popoldanski tečaji ter poseben tečaj za odrasle gojence. Znanje osnovne teorije je pogoj za učenje vseh drugih glasbenih predmetov. Brez znanja osnovne glasbene teorije je napredek in uspeh v drugih predmetih onemogočen. Zato je ta predmet obvezen. Gojenci, ki šele pričenjajo z glasbenim poukom, morajo obiskovati najprej samo pouk osnovne glasbene teorije; ko potrdi učitelj osnovne glasbene teorije, da je gojenec sposoben za pouk v kakem drugem predmetu (petju, glasbila), tedaj šele se more gojenec vpisati v kak drugi predmet, nadaljevati pa mora seveda učenje osnovne glasbene teorije. Navadno si pridobe gojenci že v teku prvega polletja toliko znanja osnovne glasbene teorije, da se morejo s pridom pričeti učiti v drugem polletju praktičnih glasbenih predmetov. Gojenci solo-petja in glasbil ne morejo zaključiti prvega razreda predno ne končajo prvega razreda osnovne teorije. Ravno tako ne morejo zaključiti tretjega razreda solo-petja ali glasbil predno ne končajo drugega razreda osnovne teorije.

Pouk solo-petja dobiva v Slogini glasbeni šoli vedno večji razmah. Obiskovanje pouka solo-petja je važno, ker nauči pevca pravilnega in lepega petja ter mu izvežba glas vsestransko tako, da more

peti lepo, pravilno in brez nepotrebnega truda.

Glede učenja glasbil (instrumentov) pripominja šolsko vodstvo ponovno, da je pogrešno, ako starši vpisujejo otroke le k pouku klavirja in gosli. Je še polno drugih glasbil, ki so zelo zanimiva, imajo lep ton in se s pridom rabijo samostojno ali pa v orkestru. Slogini glasbeni šoli se je posrečilo, da je vzbudila precej zanimanja za violončelo. Za malenkostno odškodnino rada posodi šola male violončele, da morejo tudi manjši gojenci pričeti s poukom tega lepega in važnega glasbila. Tudi pri pouku flavte in klarneta se opaža vedno večje zanimanje. Ta glasbila niso draga in gojenec jih v razmeroma kratkem času dosti dobro obvlada. Toda kje je zanimanje za violo, kontrabas, oboo in fagot? Zakaj ni več gojencev za trobila (rogovi, trompete in pozavne)? Izgleda, kakor da so ta glasbila v očeh mnogih manj vredna; redek vpis v te predmete izpričuje to. Njih nepoznanje ter napačno naziranje o njih vrednosti ne sme biti vzrok, da se naši gojenci ne uče teh zanimivih glasbil.

Šolsko vodstvo opozarja, da je tudi znanje višjih teoretičnih predmetov (harmonija, kontrapunkt, oblikoslovje, nauk o glasbilih) zelo važno za bodočega glasbenika. Pevec ali instrumentalist se ne more glasbeno izobraziti brez znanja teh predmetov. Lani je šola imela prvi letnik harmonije; letos bo odprt tudi drugi letnik in ako bo dovolj gojencev tudi ostali predmeti višje teorije.

Dalje opozarja šolsko vodstvo na orkestralne vaje šolskega orkestra. Vsi gojenci, ki so sposobni za sodelovanje v šolskem orkestru, so dolžni sodelovati in morajo orkestralne vaje točno obiskovati. Pri orkestralni igri se gojenci ne vadijo le v igranju na svojem glasbilu, temveč se uče vsega, kar mora dober član orkestra znati. Igranje v orkestru nudi gojencem mnogo veselja, saj tam v skupni igri najlepše dokazujejo svoje znanje. Biti član šolskega orkestra naj ne bo samo dolžnost, temveč tudi ponos vsakega gojenca.

Prav isto velja tudi za mladinski pevski zbor; mlajši gojenci se uče v njem zbornega petja in spoznavajo našo lepo mladinsko pesem. Pevske vaje naj zato pridno obiskujejo.

Za gojence v višjih razredih so kaj važne vaje v komorni glasbi. Godalni trio, kvartet, klavirski trio, kvartet in druge skupine, goje najplemenitejšo vrsto glasbe. Komorne vaje čistijo in oblikujejo gojencu okus in jim odpirajo čare in tajinstvenosti najčistejše glasbe.

Slogina glasbena šola izdaja svojo lastno glasbeno-pedagoško revijo „Mlada Sloga“, ki izhaja vsak drugi mesec; vsak izvod stane 2 din. „Mlada Sloga“ obrav-

nava važna vprašanja glasbene vede, glasbene, zlasti domače zgodovine ter objavlja dogodke glasbene šole. Ker je važno dopolnilo k pouku in je po ceni, naj jo kupujejo in berejo vsi gojenci. Dobi se v šolski pisarni.

V sedanjem posurovelem in materialističnem času nas more ohraniti plemenite in dobre v obilni meri umetnosti. Starši, dajte zato svojim otrokom priliko, da najdejo v študiju glasbene umetnosti neprecenljiv duhovni protiutež surovega zunanjega sveta. To je tem bolj mogoče, ker je ukovina na Slogini glasbeni šoli tako nizka, da jo zmore vsakdo.

Tečaji nabavljalne zadruga

1. Dnevni kuharsko-gospodinjski tečaji.

Letno se vršita dva dnevna kuharsko-gospodinjska tečaja, in sicer traja vsak po 4 mesece. Prvi se prične 1. oktobra 1939 in traja do 31. januarja 1940., drugi pa od 1. februarja do 31. maja, in to vsak dan izvzemši nedelje in praznike od 9. ure zjutraj do 15½ ure pop. Pouk obsega: kuhanje, serviranje, šivanje, prirojevanje perila in oblek, ročna dela vseh vrst, likanje, snaženje madežev, hranoslovje in v splošnem vse, kar se nanaša na kuho in gospodinjstvo. Pogoji za sprejem: V tečaj se sprejemajo v prvi vrsti hčerke železničarjev; v kolikor ostane praznih mest, tudi druge gojenke, ki so izpolnile vsaj 16. leto in imajo resno voljo, da se bodo točno in redno udeleževale vseh praktičnih vaj ter obiskovale redno teoretični pouk. Gojenke so zaradi pomanjkanja prostorov samo vnanje. — Vplačila: Ukovina za gojenke znaša mesečno din 220—; če pa želi gojenka obedovati, kadar je šivanje (to je vsak drugi dan), v šoli, pa doplača še din 80—. Vsa vplačila se morajo izvršiti mesečno in sicer vnaprej. Ob zaključku tečaja dobi vsaka gojenka potrdilo o obiskovanju tečaja.

2. Večerni kuharsko-gospodinjski tečaji.

Večerna kuharsko-gospodinjska tečaja sta letno dva, in sicer trimesečni jesenski od 15. oktobra 1939 do 15. januarja 1940 in trimesečni pomladanski od 15. jan. do 15. aprila. — Pouk obsega: dvakrat tedensko kuhanje, enkrat šivanje in ročna dela in enkrat teoretične predmete. Vršijo se v večernih urah, in sicer od 18½ do približno 21 in pol ure zvečer. — Pogoji za sprejem so isti kot za dnevni tečaj. — Vplačila se vrše tudi mesečno vnaprej in sicer po din 150. Potrdilo o posecanju tečaja dobi vsaka gojenka ob zaključku tečaja.

Prijave za vse tečaje sprejema upraviteljstvo gospodinjskih tečajev v pisarni Železničarske menze, Pražakova 19, (bivši „Ljubljanski dvor“) v Ljubljani. Tam se dobe tudi natančnejše informacije.

3. Šivalni in prirojevalni tečaji.

Sporedno z gospodinjskimi tečaji se vrše tudi štirimesečni posebni dnevni in večerni šivalni prirojevalni tečaji. Ti se vrše trikrat tedensko, in sicer dnevni od 14.—17. ure, večerni pa od pol 19. do pol 22. ure. Glavni predmeti v teh tečajih so: prirojevanje oblek in perila, krpanje, mašenje, ročna dela vseh vrst in strojno vezenje in mašenje. Ukovina, bodisi za dnevni ali večerni šivalni in prirojevalni tečaj, znaša mesečno le din 60—ter se plača vsak mesec vnaprej.

Pismene prijave za te tečaje sprejema upraviteljstvo gospodinjskih tečajev v pisarni Železničarske menze, Pražakova ulica 19. (bivši „Ljubljanski dvor“) v Ljubljani. Natančnejše informacije se dobe v šolski šivalnici Nab. Zadruga, Bleiweisova cesta 35, prvo nadstropje, dnevno od 9. do 12. ure dopoldne.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 8

Obračunske cene veljavne od 21. avgusta 1939 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka 0gg	kg	3:10
„ 0g	„	3:10
„ št. 2	„	3:—
„ št. 5	„	2:80
„ ajdova	„	5:—
„ koruzna	„	2:—
„ „ krmilna	„	1:20
„ pšenična krmilna	„	1:70
„ ržena	„	2:75
Otrobi, pšenični debeli	„	1:70
„ „ drobni	„	1:50
Zdrob, činkvantin	„	3:25
„ koruzni	„	2:50
„ pšenični	„	4:—
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	6:50

Testenine

Domače

Fidelini	kg	7:—
Krpice	„	7:—
Makaroni	„	7:—
Polži	„	7:—
Rezanci	„	7:—
Špageti	„	7:—
Zvezdice	„	7:—

Jajčne

Makaroni	kg	10:—
Polži	„	10:—

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	11:—
Špageti	„	11:—
Jajnine vseh vrst	„	17:—
A. C. „ „	„	18:—

Riž

Carolina	kg	12:—
Ia	„	9:—
Ila	„	8:—

Deželni pridelki

Čebula, domača	kg	2:25
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6:—
Česen	kg	6:50
Fižol, prepeličar	„	4:—
„ beli	„	4:—
Grah zelen	„	11:—
Ješprenj	„	4:—
Ješprenjček	„	7:—
Kaša	„	4:—
Koruza, debela	„	1:60
„ činkvantin	„	2:40
Krompir novi	„	Dnevna cena
Leča, Ia	„	11:—
„ domača	„	5:—
Piča za kure	„	2:25
Ptičja hrana	„	8:—
Tropine, lanene mlete	„	2:60
Ječmen	„	2:20
Oves	„	2:10
Proso	„	2:55
Pšenica	„	2:10
Slive suhe bosanske	„	8:50

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	14:—
Rozine, Ila	„	12:—

Lešniki, tolčeni	kg	43:—
Limone	kom.	1:20
Mak plavi	kg	17:—
Mandeljni, Ia	„	52:—
Rožiči, celi	„	6:—
Rožičeva moka	„	6:—

Sladkor

Kocke	kg	15:50
Sipa, drobna	„	14:—
„ debela	„	14:10
V prahu	„	15:75
Bonboni	„	25:—
„ Fourres, Ia	„	40:—
Bonboniere	kom.	po izb.
Kandis	kg	26:—
Margo slad	„	44:—
Šumeča limonada	kom.	1:—

Sol

Fina	kg	4:—
Morska	„	2:75

Kava

Perl	kg	74:—
Portoriko	„	82:—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Surova, Ia	kg	71—
„ IIa	„	63—
Viktoria	„	60—
Žgana	„	83—
„ Rio	„	73—
„ Special	„	95—
Hag, mali	zav.	14—
„ veliki	„	27—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	11—
Ječmenova, zadružna . .	„	7·50
Ržena, slajena, zadružna	„	12—
Dr. Pirčeva	„	12·50
Kneipp	„	13·50
Perola	„	13·50
Proja	„	9—
Žika	„	13—

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	18·50
„ Franck à ¼ kg	„	19·50
„ Favorit à ½ kg	„	16—
„ kolinska à ½ kg	„	18·50
„ kolinska à ¼ kg	„	19—
Enrilo	„	21—
Figova kava	„	23—
Redilna kava	„	21—

Mast

Mast Ia	kg	19—
„ v dozah	doza	100—
Ceres bel	kg	25—
„ rumen	„	25—
Čajno maslo Ia gorenjsko	„	36—
„ „ štajersko	„	32—
Kuhano maslo	„	32—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	21—
Hrenovke	kom.	2—
Jezik, goveji	kg	24—
„ svinjski	„	24—
Kare brez kože	„	23—
Kračje	„	13·50
Kranjske klobase	„	3·50

Meso, prekajeno, vratina	kg	21—
Prsni vršci	„	17—
Reberca, brez kože . . .	„	19—
Salama, krakavska . . .	„	24—
„ letna	„	21—
„ milanska	„	54—
„ mortadela	„	25—
„ navadna	„	12—
„ ogrska	„	54—
„ pariška	„	22—
„ posebna	„	22—
„ tirolska	„	22—
Slanina, hamburška . . .	„	23—
„ krušna	„	20—
„ papricirana	„	21—
„ prekajena, deb.	„	22—
„ soljena	„	20—
„ tirolska	„	23—
Svinjske glave, brez kosti	„	14—
Svinjski parklji	„	8—
Šunka, domača, kuhana . .	„	45—
„ praška	„	24—
„ zvitá	„	23—

Ribe — pastete

Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala doza		4·50
„ „ „ „ velika	„	7·50
Sardine	„	7·50
„	„	5·50
„	„	4·50
„	„	2·50
„	kom.	1·25
Pašteta, jetrna	doza	4·50
„ sardelna	„	5·50
„ zakuska	„	2—
Guljaž, goveji	„	6—
Vampi	„	6—

Delikatese

Citronat	kg	100—
Naš čaj	zav.	6—
Čaj v dozah	vel. doza	30—
„ „ „ „ mal. „	„	17—
„ „ zavitkih	zav.	4—
„ „ „	„	8—
„ „ „	„	9·50

Čaj v zavitkih	zav.	18—
„ brazilski „Mate“ . . .	„	3·50
„ odprti	kg	140—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	10—
„ „ 1/10 „	„	4·50
„ „ 1/20 „	„	2·50
„ „ z lešniki	kom.	1—
„ „ „ 1/10 kg	tabl.	6·50
„ „ „ 1/5 „	„	12—
„ mlečna 1/14 kg	„	5—
„ „ 1/7 „	„	10—
Drobtine	kg	6—
Gorčica	„	17—
„	koz.	6·50
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Guljaž ekstrakt	zav.	3·50
Juhan, mali	stekl.	9·50
„ veliki	„	20—
„ na drobno	dkg	1·30
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7—
Kakao, holandski	kg	50—
„ I	„	35—
Kaprne	„	50—
Keksi v zavitkih	zav.	6—
„ „ „ à 1 kg	„	18—
„ na drobno	kg	18—
„ v pločev. dozah	doza	24—
Kruh črn in bel	štruca	2—
Kumarce, kozarec	30— do	56—
Kvas	kg	38—
Maggi, mali	stekl.	11—
„ srednji	„	18—
„ veliki	„	28—
„ na drobno	dkg	1·50
„ kocke	kom.	1—
Marmelada, jabolčna . . .	kg	19—
„ „ doza		
à 1 kg	„	20—
Marmelada, marelična . .	„	29—
„ „ doza		
à 1 kg	„	30—
Med, cvetlični	„	17·50
„ ajdov	„	17·50
„ cvetlični, mali koz. kom.		11—
„ „ vel. „ „	„	21—
„ „ mali lonč. „	„	1·50
„ „ sred. „ „	„	4—
„ „ vel. „ „	„	7—
Desert šnite	„	1—
Napolitanke, dolge	„	1—
„ „ „	zav.	15—
Oblati	„	15—
Otroški piškoti	„	15—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Ovomaltine, mala . . . doza	10-50
„ srednja . . . „	24-—
„ velika . . . „	43-—
Paradižniki, $\frac{1}{5}$ kg . . . „	4-25
„ $\frac{1}{2}$ „ . . . „	10-—
„ 1 „ . . . „	19-—
Sir, Jason kom.	1-25
„ „ škatl.	7-—
„ emendolski, la . . . kg	27-—
„ Parmezan „	75-—
„ stiški „	26-—
„ trapistovski „	20-—
„ edamski „	26-—
Soda, jedilna „	20-—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding zav.	2-50
Čokoladna krema „	3-50
Čokoladni prašek za puding „	2-80
Malinov prašek za puding „	2-50
Mandelnov prašek za puding „	2-50
Pecilni prašek „	1-—
Pripomoček za vkuhavanje „	2-—
Rumenilo „	1-—
Vanilijeva krema „	3-—
Vanilijin prašek za puding „	2-50
Vanilijin sladkor „	1-—
Zmes za šartelj „	12-—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . . zav.	3-—
Ingver „	3-—
Janež „	2-50
Kamilce kg	30-—
Klinčki (žbice), celi in zmleti zav.	2-50
Korjander „	2-50
Kumna „	2-50
Lavorjevo listje „	1-—
„ zrnje „	1-—
Majaron kg	65-—
Muškatov cvet zav.	3-—
Muškatovi orehi kom.	—60
Paprika, huda zav.	3-—
„ sladka „	3-—
Piment, cel in zmlet . . . „	2-50
Poper, „ „ „ „	3-—
Vanilija v šibkah velika kom.	3-—
Žafran zav.	1-—

Tekočine

Kis za vlaganje l	4-—
„ nav., dvojno močni . . . „	3-50
„ vinski „	5-—
Olje, bučno „	14-—
„ italijansko „	20-—

„ namizno l	14-—
„ olivno „	18-—
„ „ la „Medicinal“ . . . „	22-—
Francosko žganje, mala stekl.	10-—
„ „ srednja „	24-—
„ „ velika „	48-—
Brandy, à 0'17 l „	—
„ „ 0'35 l „	28-—
„ „ 0'70 l „	46-—
Liker, Balkan, grenki . . . l	42-—
„ „ sladki „	42-—
„ Pelinkovec „	37-—
„ razni „	38-—
Rum la, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	34-—
„ la, „ 1 l „	58-—
„ la, „ $\frac{1}{2}$ l „	24-—
Esenca za liker „	5-—
Rumova esenca „	8-—
Žganje, borovničar, à $\frac{1}{2}$ l . . . „	24-—
„ brinjevec, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21-—
„ hruševce, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21-—
„ slivovka, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	19-50
„ tropinovec, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21-—
Vino, belo, štajersko . . . l	12-—
„ Muškat. Silvanec . . . „	14-—
„ Hamburger „	14-—
„ Župsko, črno „	12-—
„ cviček „	10-—
„ belo, dalmatinsko . . . „	—
„ Opolo „	—
„ Prošek „	26-—
„ Vermut „	30-—
Malinovec, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	14-—
„ odprti kg	18-—
Radenska voda $\frac{14}{10}$ l . . . stekl.	7-—
„ „ $\frac{1}{2}$ l „	3-50
Rogaška voda $\frac{14}{10}$ l . . . „	7-—
„ „ Donati 1 l „	6-50
Grenka voda Fr. Jožefova . . . „	11-—

Potrebščine za perilo

Mila

Hubertus, sivo kg	9-—
„ navadno „	11-—
„ terpentin „	12-—
Merima „	12-—
Sunlight zav.	2-—
Schicht, navadno kg	12-—
„ terpentin „	13-—
Zlatorog, navadno „	11-50
„ terpentin „	13-—

Pralni praški

„Ena“, milne luske . . . kg	35-—
„Henko“ soda zav.	2-50
Lux „	4-50
Perion „	4-50
Persil „	5-—
Radion „	5-25
Snežinka „	4-50

Ženska hvala zav.	2-50
Radost peric „	2-50
Teksil „	2-50

Druge potrebščine

Soda za pranje kg	2-—
Lug „	3-75
Boraks zav.	2-50
„ carski škatl.	5-75
Škrob rižev „	5-—
„ „ zav.	1-50
Plavilo v kockah „	2-50
Plavilni papir „	1-50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13-—
„ „ „ vel. „	14-—
Pralni stroji, pločev. mali „	15-—
„ „ „ vel. „	17-—
Vrvi za perilo . . . 15 m	Cene po kvaliteti
„ „ „ . . . 20 m	
„ „ „ . . . 25 m	
„ „ „ . . . 30 m	
„ „ „ . . . 35 m	
„ „ „ . . . 40 m	20-—
Obešalniki za sušenje perila kom.	
Ščipalka za perilo „	—25

Toaletni predmeti

Milo, Bobi malo kom.	2-—
„ „ veliko „	4-—
„ Favorit „	8-—
„ 7 cvetic „	7-50
„ Glicerini „	5, 9
„ kopalno . . . vel. „	12-—
„ kopalno . . . mal. „	7-50
„ Karbol „	4-—
„ mandeljnov „	6-50
„ Marija „	10-—
„ Olivia mali „	4-50
„ „ vel. „	7-—
„ domače „	4-50
„ Osiris „	6-—
„ otroško „	8-—
„ za roke „	4-50
„ Speick „	8-—
„ za britje la „	8-—
„ „ „ Ila tuba	2-50
Cimean „	6-50
Chlorodont „	6-50
Doromat „	8-50
Kalodont mala „	6-50
„ vel. „	12-—
Odol mala stekl.	22-—
„ sred. „	35-—
„ vel. „	65-—
Olje, orehovo, pristno . . . „	8-—
Olje za sončenje in ma- sažo „	6-—
Ustna voda Cimean . . . „	18-—
Kolonska voda . . . mala „	13-—
„ „ . . . vel. „	24-—

Esenca za kolonsko vodo	stekl.	16—
Krema za kožo Cimean	doza	10—
Krema za kožo Elida	nočna tuba	13—
Krema za kožo Elida	dnevna	12—
Nivea krema	doza	10—
Uran	"	10—
Parfum	stekl.	16—
Puder Elida	škatl.	10—
Vazelin	doza	6—
Šampon	zav.	3—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	5—
"	sred.	6—
"	vel.	12—
"	rjava	5—
"	rumena	5—
"	bela	5—
"	sortirana	3—
Mast za čevlje, črna	"	4—
"	rjava	zav.
Belin	"	2—
Olje za mazanje podplato	stekl.	8—
Krtače za blato	kom.	4—
"	mazanje	150
"	svetlenje	12—
Vezalke, črne, kratke	par	125
"	srednje	150
"	dolge	175
"	rjave, kratke	125
"	srednje	150
"	dolge	175
"	usnjene, črne	2—
"	rjave	2—

Razno

Brusači	kom.	13—
Celofan, papir	zav.	250
Čistilo za parkete	mal. doza	10—
"	vel.	20—
Črnilo	stekl.	3—
Flit	mal. doza	16—
"	vel.	29—
"	s škropilko	kart. 51—
"	škropilka	kom. 22—
Grafit	"	—50
Hobby, prašek	zav.	4—
Kadilo	kg	30—
Kolofonija	"	750
Kladiwa za meso	kom.	12—
Kolesa moška, kromirana	1150—do1450—	
"	damska, kromir.	1150—do1550—
"	moška, poniklj.	kom. 1200—
Plašči za kolesa	"	60—
Zračnice za kolesa	"	16—
Likalit	zav.	3—

Krtače za obleko	kom.	16—
"	parkete	27—
Krtače za ribanje	"	4—
"	la	5—
Krtače za roke	"	250
"	roke, dvostr.	5—
"	zobe, male	8—
"	velike	12—
„Mali sadjar“	knjiga	5—
„Mali vrtnar“	"	5—
Metle, male	kom.	650
"	velike	10—
Metlice, otroške	"	550
"	za obleko	6—
"	posodo	150
Morska trava la	kg	4—
Muholovci	kom.	—75
Nagrobne lučke	kart.	10—
"	v keram.	
lončkih	kom.	375
Nočne lučke	škatl.	175
Obešalniki, mali	kom.	250
Olje za šivalne stroje	stekl.	4—
Omela, bombažna	kom.	32—
"	mala	12—
"	za parkete	24—
Omelčka za čiščenje ste-		
klenic	7.50 do 15—	
Pasta za peči	škatl.	3—
Peharji, srednji	kom.	4—
"	veliki	450
Peresniki	"	2—
Pergament papir	pola	1—
Pesek za email posodo	zav.	1—
"	"	150
"	"	2—
"	alum.	250
Pile, trioglate srednje	kom.	5—
"	velike	550
"	plošate, male	950
"	srednje	11—
"	velike	13—
Platn. vreč. za ca 8 kg	"	5—
"	15 kg	8—
"	25 kg	1150
"	45 kg	1650
Prašek za čiščenje zlata		
in srebra	zav.	325
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki la	16—do 49—	
"	Ila	kom. 10—
"	IIIa (slama)	4—
Prijatelj gospodinj (za		
štedilnik)	"	110—
Rahljači, brez ročaja	"	12—
"	z ročajem	15—
Semena zelenjadna	zav.	1—
Sidol	kom.	550
Svitol	"	480
Sita patent	"	20—
Snažilne gobice za po-		
sodo	"	150

Solnice, lesene	kom.	9—
Stručnice, male	"	6—
"	velike	8—
"	srednje	7—
Sukanec, bel, črn		
št. 10—12	valj.	450
Sukanec, bel, črn		
št. 16—36	"	350
"	40—60	275
Sveče, dolge	zav.	6—
"	kom.	125
"	kratke	6—
"	kom.	—75
Svinčniki, navadni	kom.	150
"	tintni	350
Šivanke	zav.	150
Šmirkovo platno, belo	pola	150
"	sivo	2—
Sparklet steklenice	kom.	150—
"	patroni, polni	450
"	prazni	250
Sted Regulator obroči:		
160—220 mm	"	60—
230—240	"	75—
Sted Regulator plošče:		
18×12 col	"	115—
21×12	"	120—
Tepači, mali	"	8—
"	srednji	13—
"	veliki	18—
Umetno gnojilo	kg	2—
Vim	zav.	250
Vžigalice	"	10—
"	škatl.	1—
Zobotrebci	zvez.	—25
Jedilni pribor, navadni,		
alpaka in kromiran	Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni ceni
"	
"	
Premog, trboveljski, kosovec	
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.